

Et actu efficere. Nam possibili posito in esse nihil existit incommodi. Ponatur igitur in esse illa gratia: aut igitur illa est finita aut infinita: si infinita hoc fieri nequit, finita igitur, ac proinde maior procreari non potest, aliò qui sit contentior effici potest, non igitur quantacunque potuit creati posita est in esse.

ADIVNGUNT nonnulli, ut asserit Ochamus, & hoc ipsum. Quonia quicquid Deus potest efficere quodam successu, potest simul efficere: Nam Deus habet vniuersam virtutem simul: qua ergo vi successu quodam multa potest efficere, eadè prorsus pot illa ipsa simul efficere. Quare si infinita perfectionem successu quodam efficere potest, eandem simul poterit efficere, cum præsertim id receptiuo gratiæ minimè repugnet, est enim idoneum ut Deo pareat, ac proinde pot recipere quãtamuis gratiã Deus potest creare. At esse infinitum aliquid intensione: & perfectione minimè potest: non igitur. &c.

ADDE quia nihil eò nature vi incipit moueri, quo peruenire minimè potest, at ad infinitam formæ perfectionem gradatim peruenire non potest: cum infinitum præcurri non possit, non igitur forma infinite intendi potest. Datur igitur summa perfectio formæ, cui accessio fieri non potest.

SECUNDA assertio. Potuit summa gratia tribui animæ Christi. Id verò in hunc modum ostenditur.

RECEPIVVM formæ habentis latitudinem intensiõis gradualis, ipsique conuenientis: cuique non est certus gradus à natura præscriptus, quem natura: & essentia sua conseruata recipiat: potest illam formam quantocunque gradu intensiõis recipere: quamuis enim calor cum aque natura minimè pugnet: potest enim aqua calorem concipere: non tamen potest aqua calorem quouis gradu intensiõis, & perfectionis recipere: siquidem præscriptus sit certus calor, quem concipere, natura conseruata, potest, vsque adeò, ut si contentiorem reciperet, iam interiret & esse desineret, iam verò anima est susceprix gratiæ sibi conuenientis, & latitudinem gradualem habentis: neque est ipsi certus capacitatis gradus præscriptus: potest igitur gratiam quouis intensiõis gradu percipere: ac proinde potuit animo Christi quãtamuis gratia tribui.

PRÆTEREA natura humana potuit adsumi ad summam coniunctionem, quo ad esse, potuit igitur eadè ad summam coniunctionem, quo ad operationem, summa coniunctio posita est in summo habitu gratiæ, in qua vis inest quædam ad agendum, potuit igitur in Christo inesse summa gratia.

PRÆTEREA anima Christi nõ est minoris capacitatis quam sit Angelus: At Angelica natura potest recipere vniuersam gratiam creabilem, igitur &

anima

anima Christi. Propositio ostenditur. Receptiua eiusdem rationis sunt pari capacitate respectu formæ, ad quam recipiendam sunt idonea: at anima rationis compos, & mens Angelica sunt receptiua eiusdem rationis, sunt igitur pari capacitate, minor propositio ostenditur. Receptiuum speciem consequitur ex forma recepta, at forma recepta in anima & Angelo, quæ est gratia, est eiusdem rationis, quemadmodum albedo in lapide & Cygno: anima igitur & Angelus quæ sunt receptiua illius formæ, ratione cõueniunt & cõsentiant, vt interim absolute natura & essentia dissideant.

CÆTERVM propositio illa hisce argumentis refatarur. Aqua & ignis sunt receptiua ratione consentientia relatione ad calorem: at aqua non potest tantum calorem recipere: quantum potest ignis recipere: est enim certa mensura caloris præscripta aque, quæ si excederetur, manere aqua salua non posset: At igni nulla est præfinita mensura caloris: sed quanto calor fuerit contentior, tantum ignea natura erit præstantior, ipsiusq; ad agendum vis pollétior: non igitur receptiua eiusdem rationis sunt pari capacitate.

PRAETEREA superficies maior, & superficies minor, sunt receptiua eiusdem rationis, recipiunt enim corpus quod loco continetur: at non capiunt tantumdem corporis, vt satis constat, non sunt igitur receptiua eiusdem rationis pari capacitate.

ADHÆC si receptiua eiusdem rationis sunt pari capacitate, igitur & agentia eiusdem rationis sunt pari astiuitate, ita calidum vt octo, & calidum vt. 4. possunt parem vim caloris imittere: receptiuo interim æquæ preparato.

HÆC diluit Scoti interps: & inquit propositionem illam esse veram duplici adiunctione, quarum hæc est prior, vt. s. illud productiuum non sit receptiuum qualitatis contrariæ, & repugnantis: iam vero aqua est productiua frigiditatis, quæ pugnat cum calore: vel sic potius, nisi illi receptiuo sit præscriptus certus gradus qualitatis cuius est receptiuum. Posterior adiunctio est huiusmodi, vt. s. æqualitas & inæqualitas non extensione, sed intensione spectetur: iam vero maior & minor superficies comparantur ad corpus secundum extensionem, non secundum intensione.

QVOD vero ad tertium argumentum attinet, putat Liqueus negadam esse consecutionem, nempe cum sit longe dissimilis ratio: nam maior aut minor, siue par ad agendum vis, consequens est maioris, vel minoris: vel paris quoad essentiam rei perfectionis, vis enim ad agendum essentia & natura est cõs: at capacitas receptiuum non respondet essentia & natura, vt scilicet excellentioris natura sit maior capacitas: alioqui anima rationalis non posset

posset ad eam gratiæ, & beatitudinis gradum peruenire: cuius mens Angelica est particeps, sed consequitur ad eandem receptiuam rationem.

TER TIA conclusio. Animæ Christi de facto est summa gratia tributa, quæ maior esse nõ potest. Etenim vt Lombardus in collectaneis lib. 3. d. 13. author est, Deus in Christi animo tantam gratiam infudit, quantã potuit infundere: potuit autem vt paulo ante demonstrauius, conferre in Christi animam summam gratiam creabilem, contulit igitur: nam in Christi ornamentis prædicandis ac cõmendandis, excedendum est potius laudatori quam deficiendum. Confirmari hoc ipsum sententia Augustini vehementius potest tertio de libero arbitrio libro, asserentis id omne quod est magis rationi cõsentaneum Deum fecisse potius, quam nõ fecisse, videtur autem magis cum recta ratione congruere, Deum in Christi animam summam gratiam creabilem contulisse, quam non contulisse, id enim decebat hypostaticã coniunctionem: decebat etiam summam Dei clementiam ac bonitatem: summæ enim bonitatis est, summa ornamenta gratiæ citra vlla merita tribuere, est igitur dubio procul summa gratia Christi animæ tributa, &c.

HOC loco subdubitat Scotus. Vtrum Deus possit parem gratiæ ei, quæ præditus est Christus, alicui alteri creaturæ tribuere? Negationi duo opitulantur, & quod Christo tributa est gratia ceu capiti, & vniuersali principio generis habentium gratiam: iam autem duo capita: siue duo suprema in eodẽ ordine esse non possunt, & quod meritũ illius creaturæ posset æquari merito Christi. Respondet Scotus vi, ac potẽtia Dei absoluta id quod versatur in questione posse fieri, siue illa natura assumeretur: siue non adsumeretur. Ceterum iuxta ordinem à diuina sapientia institutũ, effici non potuisse. Est enim diuinitus comparatũ: & institutum, vt vnum duntaxat sit caput, è quo gratiæ ornamenta ad membra dimanent.

CATER VM Ochamus lõge aliter sentit: putat enim formam in quam contentio, & remissio cadit, posse infinite cõtentionem recipere: neq; exitũ aliquem aut finem occurrere: sed quauis forma contenta data, posse dari contentiorem. Hanc porrò assertionem multis argumentis confirmat. Principio ita argumentatur.

PROCESSVS in infinitum tum non est admittendus, cum ex eodem cõsequitur infinitas creaturæ: at id minime consequitur, fit igitur citra vllum incõmodum aliquis in infinitum progressus. Propositio vel ex eo maxime constat, quia ob id aduersarij omnino progressionem in infinitum negandã esse putat. Assumptio ostenditur. Nam quouis igne dato, potest Deus ma-

August.

Terz. id scato in
cordat. d. 24. et 6.
ier. 3. q. 7. et
27. xi. ad 3. et
clarus ar. 12. ad
2.

Och. 1.
d. 17. q. 8.

iorem efficere: non tamen potest infinitum ignem efficere. Item non tot
 indiuidua eiusdem rationis potest Deus procreare: quin multo plura pos-
 sit procreare: non tamen potest indiuidua actu infinita procreare: nam
 semper id quod actu ponitur, est finitum, & finitum semper adiungi-
 tur finito: ergo non tot potest efficere quin plura possit efficere, nunquam
 tamen ad indiuidua infinita vis diuina perueniet: alioqui si ad infinita per-
 ueniat, iam non erit in infinitum progressio: quandoquidem infinita illa
 multitudine progressio insisteret, neque enim ultra infinitum ullus iam am-
 plius relinquitur progressioni locus. Ad eundem modum ut possit infinite augeri
 gratia: & quauis data gratia possit diuinitus contentior: & perfectior dari: non
 tamen gratia infinita dabitur: siquidem id quod actu ponitur, semper est finitum,
 iam vero finitum additum finito, etiam infinites, nunquam efficit aliquid infinitum.
CVM ergo dicitur fieri progressum in infinitum, siue secundum magnitu-
 dinem, siue multitudinem, id syncategorematicè accipiendum est, id est,
 non tot aut tanta effici possunt, quin plura aut maiora possint effici: non ta-
 men ex infinito syncategorematicè, infinitum categorematicè concluditur.
 Est autem infinitum categorematicè, infinitum nominaliter, hoc est, res vel exten-
 sione, vel intensione, vel multitudine infinita: infinitum vero syncategorematicè,
 est infinitum aduerbialiter, quod est aliud nihil quam progredi infinite, & nunquam
 consistere. Datur igitur progressus in infinitum aduerbialiter: non tamen nominaliter.
PRÆTEREA quauis forma intensibili data, potest Deuseidem recen-
 tem qualitatis gradum adicere, & auctiorem semper efficere: nullus est igitur
 contentionis & autionis formæ exitus ac finis. Antecedens ostendetur quā
 facillime, cum tria fuerint demonstrata: in quibus illud est primum. Quouis
 indiuiduo dato sub aliqua specie, qua alioqui plura continentur indiuidua: po-
 test Deus aliud cum prioribus natura consentiens procreare. Namque si id
 effici non posset, id eueniret: aut quia vis diuina illud non posset efficere, aut
 quia prioribus indiuiduis repugnaret: non prius: nam Deus id omne quod
 cadere sub effectiōnem potest, efficere potest: iam vero quocunque indiuiduo
 dato, est & aliud eiusdem rationis factibile. Erenim de sententia Arist. posi-
 ta mundi æternitate: indiuidua sub eadem specie infinita successu quodam
 erant futura. Non posterius: namque res singulæ eiusdem essentiæ partici-
 pes inter se minime dissident, quocunque igitur indiuiduo posito, potest
 & aliud subinde eiusdem rationis accedere, & cum prioribus indiuiduis
 manere.

SECUNDO illud sumimus. Quocunque indiuiduo posito, posse Deum

○ aliud

aliud subinde adicere: priori superstito, ac manente. Etenim cum aliqua inter se se non pugnant, posito vno non proinde tollitur & alterum: iam vero sub eadem specie indiuidua inter se se minime pugnant: non igitur posito vno, consequens est, vt alterum è medio tollatur. Adde, quia summum ac supremum sub aliqua specie indiuiduum, non tollit & alia sub eadem specie indiuidua: nam summe calidum non tollit è medio cætera calida: immo vero & aliud paris caloris particeps potest admittere: non igitur indiuiduū alicuius speciei, loco submouet alterum sub eadem specie indiuiduum.

TER TIO illud sumitur, quod si quædam eadem natura consentientia indiuidua possunt copulari, ac coire: nullis id ipsum eiusdem essentia indiuiduis repugnare: nam quod conuenit vni indiuiduo, potest & alteri eiusdem rationis conuenire.

HISCE ita demonstratis, reliqua est antecedentis probatio. Nā forma auctiois particeps ex variis intensiois gradibus, ceu ex multis eiusdem rationis indiuiduis, constat: quo efficitur vt Deus alium subinde eiusdem rationis gradum possit gignere, quemadmodum primo loco demonstratum est, idque manentibus prioribus intensiois gradibus, id quod secundo loco docuimus: itemque recentem gradum antecedentibus adiungere, quod ipsum postremum ostendimus: potest igitur antecedentem formam augere: nam auctio graduum accessione efficitur. Hinc conficit Ochamus non dari summam qualitatem, ceu summum calorem, aut summam gratiam simpliciter, sed quouis calore, aut quouis gratia data, posse perfectiorem: ac intensiorem dari, fierique in infinitum progressionem: nunquam tamen ad infinitam qualitatem perueniri, &cæt. Ac hæc mihi sententia vehementer probatur: cum autem dicimus ignem esse summe calidum: id sic est accipiendum: nihil in iis quæ sunt, esse igne calidus: non tamen continere summum caloris gradum possibilem: potest enim calori ignis fieri accessio.

HOC tamen loco existit haud contemnenda dubitatio. Vtrum scilicet formæ auctiois participi, infinita accessio in re subiecta fieri possit?

Gab. 3.
d. 13. q. 1.
ar. 1.

Gabriel respondet, bifariam quæstionem explicari posse, vno modo negatè: nempe quod res alicui formæ subiecta, certum sibi contentiois ac perfectionis gradum vendicet, vsque adeo, vt maiorem, neque vi diuinna, possit recipere. Quare si res ita habet, datur summa gratia, quæ in natura intelligentiæ particeps recipi potest: non tamen summa simpliciter, &

abso-

absolute.

CÆTERVM affirmanter putat Gabriel quæstionem esse explicandâ: idque adhibita distinctione siue distributione. Nam susceptiua formæ, quæ contēdi, ac remitti potest, aut interitus sunt expertia, aut possunt interire, hæc vero ipsa aut simplicia sunt, aut mista. Ponuntur igitur tres assertiones sententiæ Gabrielis consentaneæ.

PRIMA assertio. Receptiuum qualitatis incorruptibile, potest quantumuis formæ illius perfectionem recipere. Nam animus potest quantumuis gratiam recipere, id vero ita ostenditur. Nam si hoc fieri non posset: id eueniret, vel quia vis illa siue substantia receptrix qualitatis, eiusdem excellentia siue exuperatione interiret: vel quia proportio, siue mensura perfectionis responderet proportioni & mensuræ perfectibilis: vt scilicet excellentius perfectibile, sit excellentioris perfectionis receptiuum: vel ad extremum, quia receptiuum aliquid haberet ex se se, quod quantocunque gradui formæ repugnaret: ac proinde certus sibi esset gradus à natura præscriptus. Ac primum illud non officit, nam susceptiuum est incorruptibile, & materiæ, & corporis expertis: huiusmodi autem susceptiuum exuperatione non læditur, aut absumitur: sed expolitur potius, ornatur, & perficitur. Id quod est etiam apud Aristot. 3. de anima libro. *Arist.* Non enim inquit, summum intelligibile, vim intelligendi lædit aut hebetat, sed perficit potius & exacuit. Illud vero secundo loco positum non est impedimento: namque proportio, ac mensura perfectionis, non respondet proportioni, & mensuræ perfectibilis, quod ipsum iam supra docuimus: alioqui nunquam homo posset beatis illis mentibus gratia, cognitione & beatitudine æquari: contra quod veteres sentiunt. Nam & virgo illa Deipara summos Angelos, gratia, & beatitudine longissime superauit, & cætera. Neque est ad extremum vlla repugnantia vltiori gradui: nam receptiuum formæ in quam cadit contentio, est ad parendum Deo idoneum: ac proinde potest quencunque gradum recipere, quem potest Deus ipse procreare. Est igitur effectum id quod erat propositum.

SECUNDA assertio. Receptiuum qualitatis, quod ipsum est simplex ceu elementum, quantumuis propriæ, & ingenitæ qualitatis potest recipere. Etenim ignis potest recipere quantumlibet calorem: nempe qui calore perficiatur, non lædatur: vt pote qui sit naturæ ignis conueniens.

TERTIA assertio. Receptiuum qualitatis, quod ipsum est corpus mixtum, non quencunque qualitatis gradum potest recipere. Huic assertioni fides experimento vel maxime conciliatur. Nec enim lignum salua, ac conseruata natura potest quantumuis ignis ardorem, caloremue concipere, Verum tamen diuina vi effici possit, vt lignum vel contentissimum calorem recipiat, addubitat Gabriel: nam & si res quæque ita à natura sit instituta, vt certam qualitatem: certumque qualitatis gradum concipiat, diuina tamen, omneque naturæ præscriptum exuperante vi, contra effici posse videtur. Nam quæ vis potuit efficere, vt ignis puerorum corpora sibi admoda non exureret, sed refrigeraret potius, cur non eadem præstiterit, vt corpus mixtum quantumuis ignis ardorem concipiat, interim tamen maneat, ac supersit? Item vis illa diuina quæ hominis mentem incorpoream, & indiuiduam, in materia corporea: ac diuidua inclusit, non ne gratiam, scientiam & cætera huius generis accidentia in lapide poterit collocare? Adhæc, vis illa quæ accidentia, quæ suapte natura hærent in rebus subiectis, citra rem subiectam per se existentia conseruare valet: non ne quantumuis qualitatis contentionem, in quouis subiecto conseruauerit? Certe id minus videtur impossibile. Hæc assertio mihi probatur, nam diuinæ efficacitati illud solum detrahendum est, quod apertè continet repugnantiam, hæc vero non continent huiusmodi repugnantiam.

Q V O circa illud asserendum est, rei cuique à natura esse modum quendam, cum essentiæ, tum perfectionis impositum, ac præfixum, quem vis naturæ non potest excedere, potest tamen ille modus vi diuina excedi, quæ ipsa infinita est, & certe cuius rei nõ est addicta, sed quauis re data potest meliorem, ac præstantiorè efficere.

I A M aduersaria huic sententiæ argumenta diluamus. Primum illud Thomæ argumentum ita diluitur. Concedimus animam Christi fuisse Deo proxime coniunctam, ac proinde maximam omnique gratia data maiorem, non tamen omni possibili perfectiorem gratiam fuisse consecutam.

A D secundum. Damus illud esse maxime calidum, quod est efficiens vt cætera sint calida, hoc est, omni dato calido esse maius, non tamen continere omnem calorem possibilem. Ad eundem modum Christi gratia est omni data gratia perfectior, non tamè omnè perfectionem gratiæ creabilem complectitur.

A D tertium, facile & sine vlla tergiuersatione aduersariis concedimus: id
quod

quod fini destinatur, esse eidem fini accommodatum: ac proinde cum hypostatica coniunctio sit omnium maxima, esse etiam gratiam illi respondētem, omnium maximam ac plenissimam, nō tamen omni possibili ac creabili maiorem.

CONTRA potest obiici. Nihil potest effici à deo maius coniunctione hypostatica, nulla igitur gratia potest esse maior ea quæ illi respondet. Dicimus nullam gratiam posse esse maiorem: iuxta diuinæ sapientiæ institutum, siue diuinæ voluntatis decretum: præuidit enim Deus summum & excellentissimum gratiæ gradum, quem donare decreuit, hunc ipsum donauit animo Christi: nempe quem ad summam, omniumque maximam vnionem prouexerit: cuique summam beatitudinem tribuerit. Cæterum potuit Deus vi illa diuina, immensa & infinita, multo præstantiorem gratiam efficere: etenim vis diuina, non est certæ rei alicui ac definitæ addita: sed quauis re data, potest excellentiorem pulchrioremque perficere: fuit igitur Christi Domini gratia summa: plenissima, omnemque datæ gratiæ mensuram excedens: estque omnem perfectionem gratiæ possibile de lege ut ita loquar, non tamen omnem possibilem simpliciter, & per relationem ad immensitatem diuinæ potentia, complexa.

HÆC porro gratia dici potest infinita sub hoc sensu, scilicet omni data gratia excellentior, siue omnipossibili iuxta decretum sapientiæ diuinæ, & voluntatis, non tamen simpliciter. Thomas Argentinus in hac eadem est sententia, non enim putat illam Christi gratiam fuisse simpliciter infinitam, sed comparatione cum gratia ea, quam pij viri consequuntur, nulla enim illi proportionem respondet, quemadmodum nec punctus lineæ, ut sit linea, qua cum comparatur finita.

Argēt. 34
d. 13, q. 3

D. vero Thomas si putat gratiam Christi ita esse infinitam, ut omnem perfectionem gratiæ simpliciter, ac creabilem contineat: certe falso opinatur: estque hæc eius sententia cum ipsius decretis pugnans. Nam ipse idem .i. p. q. 10. ar. 6. tradit Deum posse quacunque creatura data, præstantiorem, quoad accidentia efficere: nec vspiam diuinam potentiam insistere. Quare si Christi gratia omnem perfectionem gradualem possibilem continet, infinitos igitur gradus gratiæ posibles continet, ac proinde illa gratia esset infinite perfecta: infinite inquam simpliciter, hoc vero falsissimum est, sola enim diuina natura est perfectionis simpliciter infinitæ capax, relinquitur & illud esse falsissimū, cuius est cōs, scilicet gratiam Christi continere omnem perfectionem gratiæ possibilem simpliciter, ac creabilem.

CERTE si D. Thomæ verba. 3. q. 7. ar. 12. in responsione ad secundum attentius expendantur, facile intelligetur. D. Thomā hanc perfectionem, summā possibilem, ad diuinæ sapientiæ decretum relatam esse voluisse: sicut enim ait. Nihil Deus potest melius efficere vnione personali, cui respondet talis mensura gratiæ, iuxta definitionem diuinæ sapientiæ. Ecce quam aperte mensuram gratiæ Christi contineri dicit decreto diuinæ sapientiæ? Tanta igitur extitit illa Christi gratia, quanta esse potuit, iuxta præscriptum diuinæ sapientiæ, non tamen quanta esse potuit absolute, etiam iuxta sententiam D. Thomæ. 3. q. 10. ar. 4. ad. 3.

3. dist. 13. q. 4. LICHETVS, Ochami sententiam comprobat, Scoti vero sententiam sic putat esse tuendam, vt dicatur Christi gratiam fuisse summā possibilem, etiā de potentia absoluta, per relationem ad subiectū gratiæ capax, nō tamen per relationem ad ipsam gratiam simpliciter. Etenim quæquæ res non solū certā qualitatem, verum etiam certum qualitatis gradū sibi vendicat: ita. s. vt maius aliquid, neq; vi diuina absoluta, possit percipere. Quo efficitur vt animæ Christi sit tanta tributa gratia, quantam de potentia absoluta, potuit capere, non tamen illa gratiæ perfectione diuina vis immensa terminata est, nam creaturæ capaciōri, potuit excellentiorem gratiam tribuere. Hoc ipsum videtur sensisse D. Tho. 3. q. 7. ar. 9. ad. 3.

3. dist. 13. q. 1. DVR. asserit Christi gratiam ita fuisse perfectam, tam intensiue quam extensiue, vt ad extremum peruenerit: neque potuerit esse gratia contentior in specie gratiæ. Si hanc summam contentionem metiendam esse putat potentia diuina, quæ dicitur ordinata, recte sentit, sin minus, falso opinatur.

Caiet. 1. quest. 10. ar. 6. Reliqua est argumentorum Scoti explicatio. Primum illud argumentum Scoti, ita diluitur. Damus fieri progressum in infinitum: negamus tamen consecutionem, scilicet dari aliquam gratiam infinite distantem ab A, nam inter infinam & quancunque aliam signabilem, semper interiacet finita distantia. Adde, quia aliud est progredi in infinitum nominaliter, id est, in aliquod vnum numero infinitum, & progredi in infinitum aduerbialiter, scilicet infinite, quod ipsum est aliud nihil, quam nunquam ad extremū peruenire, sed semper ad aliquod ita venire, vt interim aliquid vltterius, quo veniri possit supersit. Iam vero hoc posteriori modo nos damus, progressum in infinitum, non priori quemadmodum putant aduersarij. Gabriel eodem profus modo hoc ipsum argumentum diluit: etenim aduersarius ex infinito syncategorematicè, infinitum simpliciter, & categorematicè concludit.

AD secundum, assumptione sumitur aliquid falsi, scilicet esse gratiam aliquam infinite distantem ab A, nam inter A, & quancumque aliam signabilem est finita distantia. Adhæc illud sumitur dari extremum infinite distans ab extremo: id quod repugnat progressui in infinitum: numquã enim venit ad extremum. Concedimus præterea Deum cernere infinitos gradus gratiæ creabiles, nõ quidem categorematice, sed syncategorematicè, id est, nõ tot videt, quin plures possit videre. Contra obiici potest, videt omnes creabiles & illi non sunt finiti: ac certo numero comprehensi, alioqui non fieret in infinitum progressus: cernit igitur infinitos. Dicimus cerni omnes distributim, id est, hos & illos, & quoscunq; demonstrabiles, non tamẽ omnes collectim, nam tum daretur extremus gradus, id quod fieri nequit.

CONFIRMATIONI ita occurritur, vt dicatur calorem posse contendere infinite syncategorematicè, ac proinde vim diuinã infinitam posse quocunq; calore dato, calorem contentiorẽ efficere.

AD tertium, si accipiatur infinitum syncategorematicè, concedimus id quod sumitur: nam non tot gratiæ, siue tanta gratia est actu, quin plures, vel maior gratia possit esse actu, nunquam tamen erunt infinite actu, aut infinite perfecta actu.

AD quartũ, illa gratia quantacumq;, ponitur in esse in singulis diuisim sumptis: & distributim, non tamen collectim: nam quantavis gratia potest Deus efficere maiorẽ. Nunquam tamen effecerit infinite perfectionis gratiam.

DE CAPITALI GRATIA

Christi.

Quæstio. III.

Vtrum gratia Christi capitalis, distinguatur à gratia habituali eiusdem Christi Domini, necne?

CHRISTO triplex gratia attribuitur, vnionis scilicet gratia, habitualis, & capitalis. Gratia vnionis posita est in coniunctione diuinæ personæ cum humana natura, quæ coniunctio ob id gratia dicitur, quoniam diuinum esse: & diuina personalitas, diuino sine munere, humanæ naturæ communicata. Gratia vero habitualis, ad habitum refertur in animo Christi

inherentem, eumque formaliter perficientem: quatenus homo quidam singularis est. Gratia vero capitalis Christo conuenit, quæ est caput ecclesiæ. Ac gratiam vnionis secerni à gratia habituali, satis constat: vtrum vero gratia habitualis, quæ Christum perficit qua singularis homo est, sit distinctum aliquid ab ea, quæ Christo conuenit, quatenus est caput ecclesiæ, quæstio est. Pro cuius explicatione nonnullas subiungimus conclusiones.

PRIMA conclusio. Christus est caput ecclesiæ. Huic conclusioni suffragatur in primis diuinæ scripturæ autoritas. Etenim Paulus ad Ephesios primo, de Christo loquens, sic ait. Ipsum dedit caput super omnem ecclesiã, quæ est corpus ipsius, & plenitudo eius. Ratione deinde hoc ipsum ita ostenditur. In capite humano tria cernuntur: ordo scilicet, perfectio, & virtus: ordo quidem: quoniam inter cætera corporis membra summum, ac principem locum obtinet, id que non solum secundum situm, est enim summa ac suprema animalis pars, verum etiam secundum naturales differentias positionis, quæ certas in animali partes sibi vendicant. Ac summa & suprema, secundum naturalem situs differentiam, in animali pars ea dicitur, à qua alimentum trahitur, id quod cum capiti conueniat, sequitur summum & superum in animali, esse ipsum caput. Dignitate etiam, & perfectione caput cæteris membris antecellit: quoniam in ipso insident omnes sensus tam interni, quam externi, cum tamen in cæteris membris, vis solum tactrix reperitur. Postremo virtute præcellit ipsum caput, quoniam virtus cæterorum membrorum, & gubernatio, & actionum naturalium administratio, è capite ois descendit, propter vim sensificam, & motricem in capite vigentem, ac dominantem. At hæc tria Christo Domino, per comparisonem ad ecclesiam spiritualiter conueniunt. Etenim gratia Christi est prima, non quidem ordine temporis, sed secundum habitudinem causæ exemplaris, namque ad ipsius exemplar tributa est gratia hominibus saluandis, iuxta illam D. Pauli sententiam, quos præsciuit, hos prædestinauit conformes fieri imaginis filij sui, vt sit ipse primogenitus in multis fratribus, non solù ortu & generatione, etenim coæternus est Patri, primogenitus ante omnem creaturam, verum etiã gratia & excellentia, quæ se habet ad gratiam omnium electorum veluti exemplar, non quidè tempore antecedens exemplata, sed veluti finis animo propositus, hoc est, vt exemplar conceptum. Cernitur etiam in Christo summa gratiæ perfectio, nempe in quo insit omnium gratiarum plenitudo, quæ admodum iam supra docuimus. Postremo vim habet in ecclesiam, quæ est corpus ipsius influendi, vt pote ex quo tanquam ex vberissimo omnium gratiarum fonte,

Ephes. 1.

Rho. 8.

fonte, vita & gratia in cetera ecclesie membra redundet, quemadmodum testatur D. Ioannes, de plenitudine eius, inquit. Nos omnes accepimus. Ita fit ut Christus caput ecclesie aptissime dicatur.

Ioan. I.

EXISTVNT tamen hoc loco nonnulla, que dubitationem afferunt. Principio enim non videtur Christus apte capiti comparari, quoniam caput est particulare membrum vim omnem, & influxum recipiens à corde, at Christus est vniuersale principium totius ecclesie, minus igitur apte capiti comparatur: cum fuisset potius cordi comparandus.

PRÆTEREA capitis non est caput, at caput Christi Deus, quemadmodum testatur D. Paulus, non est igitur Christus caput.

1. Cor. II.

POSTREMO, idque difficilius dubitatur. Namque in capite vis inest in cetera membra influendi, ut pote ex quo sensum & motum cetera membra accipiant, at hæc vis influendi non videtur vlllo modo posse Christo conuenire: nam vita spiritualis, quæ interuentu gratiæ perficitur, soli Deo refertur accepta: vnde neque Christo homini, authore D. P. Augustino, conuenit dare Spiritum sanctum, minus igitur apte Christus per comparationem ad ecclesiam capiti comparatur.

Aug. de Trin.

HÆC non sunt explicatu difficilia. Primum igitur argumentum diluitur maioris propositionis explicatione. Nam quauis caput sit membrum particulare, manifestam tamé habet eminentiam respectu cæterorum membrorum, cor autem occultam habet influentiam. Ex quo fit, ut iure optimo Christus capiti, Spiritus vero sanctus cordi ecclesie comparetur. Christus quidem capiti comparatur, quoniam secundum visibilem naturam, cuius interuentu homo est, cæteris hominibus antecellit: Spiritus vero sanctus cordi assimilatur, quoniam interno quodam, & inuisibili influxu in ecclesiam influit, eandem viuicans, & vniens.

VEL certe dici potest, virtutem attribui capiti humano, respectu virium, ac motuum cæterorum membrorum: non tanquam primo inter cetera membra principio, sed tanquam comprincipio, ut ita loquar, primi simpliciter membri, nempe cordis, ex corde siquidem vis omnis, & motus cæterorum membrorum, interuentu capitis, pendet. Ad hunc etiam modum. Dominus IESVS Christus, est veluti Spiritus sancti comprincipium: qui est cor ipsius ecclesie, idque quoad vim, & motum cæterorum membrorum ecclesie. Vnde ad Coloss. 2. Christus ecclesie caput dicitur, ex quo tanquam ex com-

Coloss. 2

principio, corpus ecclesie per nexus & coniunctiones subministratum, & constructum, crescit in augmentum Dei.

AD secundum respondetur capitis naturalis non esse caput, at capitis per similitudinem dicti, nihil est incommodi esse caput. Nam & corpus per similitudinem dictum, hoc est, multitudo aliqua recte constituta, esse potest pars alterius multitudinis, quemadmodum multitudo domestica pars est multitudinis civilis. Ex quo fit, ut pater familias, qui est caput domesticæ multitudinis, subsit præfecto civitatis, qui est caput civilis multitudinis. Christus autem caput esse dicitur ecclesiæ per similitudinem, non per proprietatem. Quemadmodum enim tota ecclesia vnum corpus mysticum esse dicitur per similitudinem humani corporis, ita etiam Christus caput ecclesiæ dicitur, per similitudinem humani capitis.

Rho. 12.
11. 10. 2. 1

Thom.
3. p. 9. 8.
ar. 1. ad. 2.

TERTII argumēti difficilior est explicatio. D. Thomas ad minorem propositionem respondet inquit, tum Deo, tum Christo convenire dare gratiam, & Spiritum sanctum: sed Deo id referri acceptum tanquam auctoritatis, & gloriæ, Christo vero ceu instrumento coniuncto, Deo ipsi cooperanti ad gratiæ infusionem. Vnde actiones Christi Domini, qua homo erat, fuere nobis, ex vi ipsius diuinitatis, cui hypostatice erat coniunctus, salutiferæ: ut quæ in nobis gratiam efficerent, non per meritum solum, verum etiã per efficientiam quandam, eamque instrumentariam. Hæc Thomas nobis tradidit tertio summæ Theologicæ libro: quæ tamen eius doctrina, non videtur cum aliis doctrinæ ipsius decretis congruere. Etenim primo Theologiæ libro docet nullam creaturam posse creare, non modo non principaliter, sed neque instrumentarie, at hoc loco tradit Christum ad effectum gratiæ instrumentarie concurrere, non videtur igitur sibi constare.

Thom. 1.
p. 9. 45.
ar. 5.

Capr. 2.
scnc. d. 1.
q. 3.

SVNT qui hunc nodum sic dissoluendum putent ut dicant, creaturam posse in creatione cum Deo concurrere, non quidem rem quæ creatur, modo aliquo attingendo: sed materiam præparando, in qua res quæ creatur recipitur, non ex qua educitur. Hoc modo concurrat homo cum Deo in procreatione animæ rationalis, materiam scilicet receptui ipsius animæ præparando, non autem animi ipsius entitatem attingendo. Ita cum creatur aliquid, re subiecta præposita, & præexistente, nihil est incommodi naturale agens concurrere, materiam ipsam rei creandæ præparando. Quæ eius actio sic antecedit passivam creationem illius formæ, ut ipsi necessitatem afferat: necessitatem inquam naturalis ordinis. Hoc modo, inquiunt, Christi humana natura, & sacramenta, quæ sunt sensilia rerum insensibilium signa, gratiam cum Deo efficiunt, non quidem gratiam ipsam attingendo, sed aliquid efficiendo per modum dispositionis, id quod esse censent creare gratiam instrumentaliter.

ALLII huic difficultati longe aliter occurrunt. Negant enim gratiam creari, id quod ex eo colligunt, quia gratiæ desitio, non sit annihilatio, sed gratiæ infusionem ad genus pertinere aiunt spiritualis immutationis, quæ non ad naturæ, sed ad gratiæ ordinem spectat. Ex quo fit, vt gratiæ infusio, non sit gratiæ procreatio, sed creature rationalis quædam immutatio secundum esse supernaturale, idque secundum potentiam, non quidem naturalem, sed obedientialem, in ordine ad coelestem beatitudinem. Hæc porrò immutatio dicitur gratificatio, siue iustificatio: ad quam vis creature per modum instrumenti potest attingere, hoc siquidem non est communicari creature vim, ac potentiam creandi instrumentarie, sed immutandi instrumentarie. Ita fit vt effectus hic, qui est hominis gratificatio, & à Deo proficiscatur, & à Christo homine, à Deo quidem per authoritatē, & principaliter, ab homine vero Christo instrumentarie, ad restauranda omnia quæ in coelis, & in terris sunt. Fit præterea, vt effectus hic qui est gratificatio, partim sit à Deo immediate, hoc est, nullius mediij interuentu, partim vero mediate, hoc est, interuentu creature cooperantis per modum instrumenti. Est siquidem à Deo immediate, quatenus ibi interuenit quodammodo creatio, quæ est ipsa gratiæ infusio, qua vero ibi interuenit animi immutatio secundum esse supernaturalis ordinis, in ordine ad coelestem beatitudinem, est à Deo interuentu humane Christi nature instrumentarie concurrentis.

EXISTIT tamen hoc loco dubitatio. Nam gratificatio non fit nisi interuentu gratiæ, quemadmodum albefactio fit interuentu alboris, quare si humana Christi natura attingit gratificationem ceu instrumentum, efficitur vt gratiam quoque instrumentarie attingat, hæc vero cum quodammodo creetur, relinquitur vt creatura instrumentarie concurret ad creandum, non solum materiam præparando rei creandæ, verum etiam attingendo rem ipsam creandam. Non abnuit Caietanus gratiam attingi instrumentarie humana Christi actione, non primo tamen, sed quadam consecutione. Quia enim actio humana Christi ad huiusmodi spirituales immutationes se extendit instrumentarie, hinc fit vt gratiam quoque instrumentarie attingat.

SVNT qui negent maiorem illam propositionem, vel certe sic interpretandam putēt. Gratificatio fit interuentu gratiæ informantis ipsam animam, nõ quidem necessario, cum Deus possit efficere aliquem sibi gratum & charum, nulla huiusmodi formæ appositione, & adiunctione, sed lege à Deo instituta, cum igitur iuxta legem à Deo institutam nemo gratificetur, & charus Deo efficiatur, nisi interuentu gratiæ, fit vt humana Christi natura, quæ est causa gra-

Caiet. 3.
p. 98. ar.
1. ad. 1.

Ephes. 1.

Solut.
Sect. 4.
sent. d. 1.
q. 3. ar. 1.

gra-

gratificationis instrumentaria, sit quoque causa gratiæ, non quidem ipsam attingendo, sed quia a ctione instrumentaria posita, Deus cõcreat illam qualitatem, quæ est gratia. Ita fit, vt humana Christi actio sit immediata causa gratificationis, eaque instrumentaria, gratiæ vero, quæ concreatur, mediata, & quadam consecutione.

DICI potest apertius, & planius, non esse firmam illam consecutionem. Humana Christi natura est effectrix causa gratificationis, igitur & gratiæ, quando quidem eueniat, vt dicatur aliquid efficere aliquid simpliciter, & tamen neutram ipsius partem efficiat, sed solam efficiat vnus cum altero coniunctionem. Etenim homo simpliciter gignit hominem, qui idem tamen neq; formam neque materiam efficit, sed solam efficit formæ cum materia coniunctionem. Ad eundem modum: humana Christi actio est instrumentum immediatum efficiendi hominem Deo gratum: gratiam tamen ipsam nõ attingit, nisi forte quadam consecutione, quia scilicet adhibita actione instrumentaria, Deus qualitatem illam, quæ est gratia, procreat. Et hætenus humana Christi natura, & sacramenta, dicuntur esse causæ gratiæ.

ITA firma & solida stat catholicæ veritatis assertio, Christum scilicet qua homo est, in vniuersum ecclesiæ corpus, ceu caput influere, vitam spirituale, quæ gratiæ interuentu perficitur, largiendo, hominesque Deo gratos efficiendo, iuxta Pauli sententiam, in laudem gloriæ gratiæ suæ, in qua gratificauit nos in dilecto filio suo.

CÆTERVM cum humana Christi natura constet, cum ex animo, tum ex corpore, nos etiam ex animo & corpore constemus, addubitari hoc loco merito potuit, anne vis hæc influendi Christo conueniens tanquam capiti, cum animo, tum corpori ipsius conueniat, ita scilicet vt animus Christi in animos nostros, corpus vero influat in corpora? Dicimus vim influendi toti humanitati Christi conuenire, animo scilicet & corpori: sed primum quidẽ in animos: deinde vero & secundario in corpora hominum influere. Hoc facile intelligetur: si duo fuerint constituta. Illud est prius: corpus humanũ habere duplicem ordinem ad animam, siue duplicem habitudinem, scilicet materiæ ad formam: & instrumenti ad principalem motorem, ex qua habitudine mutua oritur vtrinque communio: vt scilicet corpus accipiat ab anima, & contra animus accipiat à corpore.

POSTERIVS vero illud est: humanam Christi naturam, ex sui cum verbo personali coniunctione, vim consequi influendi, cumque corpus coniunctum sit verbo mediante anima, efficitur vt corpus vim influendi accipiat

ex verbo interuentu animi. Hinc iam aperte cōcluditur, id quod erat ad ostēdendum propositum: totam humanā Christi naturam, animā .f. & corpus: in totū hominē, animū .f. & corpus influere: cæterū vis hæc influendi, animo Christi principaliter, corpori verò secundario conuenit: quemadmodum etiam ex parte recipientium influxum, animus ipse primum recipit, deinde corpus, idq; cum per modum ministerij, tum per modum deriuationis. Per modum quidem ministerij: quoniā cum anima iustificatur diuino & cælesti munere, tum animus ipse diuinitus afflatus, & ad studium colendę virtutis excitatus, corpus mouet ad assequendam, tuendā, augendamq; animi iustitiā: ex quo efficitur vt corpus hominis secundario: & vt minister animi, à Deo animam iustificante moueatur. Per modum verò deriuationis: quoniā in resurrectione mortuorum, cum animæ corporibus adiungētur, gloria, splendor, vigor, & immortalitas ex animis in corpora deriuabitur. Itaque fiet vt à glorificante animā, corpus etiam secundario glorificetur, animi ipsius gloria in corpus redundante: iuxta illam Pauli sententiā ad Rhom. 6. positam. Qui suscitauit Christum IESVM à mortuis, viuificabit & mortalia corpora vestra, propter inhabitantem spiritum eius in uobis.

Rho. 6.

1. d. 3. 3. 1.

SECUNDA conclusio. Christus est caput omniū, non modo hominum, uerum etiam Angelorum. Quod attinet ad priorem conclusionis partē notandum, hoc interesse inter corpus mysticum: & corpus naturale: quoniam naturale corpus constat ex omnibus suis partibus simul, corpus verò mysticū non item, neque quantum ad esse naturæ, quoniam corpus ecclesiæ ex omnibus omnium ætatum hominibus conficitur, neque quantum ad esse gratiæ, siquidem eorum, qui vno & eodem tempore existunt: alij diuinę gratiæ sunt participes: alij verò eiusdem sunt expertes: quandoque tamen habituri. Ita fit ut membra ex quibus vniuersū ecclesię corpus conficitur, partim sint actu, partim potentia, quæ ipsa vel tandem aliquando ad actum reducetur: vel certe nunquam reducetur: quanuis potuerit ad actum traduci. Illud est præterea annotandum, sex esse hominum gradus & status: quibus omnes omniū hominū differentię & status continentur. Ac primum quidē gradū obtinent ij, qui beato æuo cū Deo fruuntur, huc pertinent omnes qui Christo capiti immutabiliter coniunguntur, quique ad extremeum iam peruenerunt. Secundus gradus est viatorum, qui præterquam quod fide, amore etiam & charitate Christo coniunguntur. Sub hoc gradu continentur tria hominum genera, quorum alij extra viā non sunt omnino, veluti ij qui purgatorio igne cruciantur: alij verò sunt illi quidem simpliciter viatores, sed horum alij sunt prædestinati

destinati ad vitam æternam: alij vero Christo charitate coniuncti, secundum præsentem iustitiã tamen, qui ipsi sunt diuinitus reprobati.

AC hi inter se partim conueniunt, partim differunt, conueniunt quidem: quoniam illi omnes sunt membra Christi actu, differunt tamen, quoniam duo illa priora hominum genera sunt membra Christi simpliciter, posterius vero in membris Christi numeratur, non simpliciter, sed ex parte, hoc est, secundum præsentem iustitiam solum.

TERTIUS gradus est eorum, qui sola fide Christo iunguntur, quorum alij ad vitam æternam sunt destinati, alij vero sunt sempiternos cruciatus subituri præuisi. Vtrique vero in membris Christi actu habentur, quoniam fide Christo adhærescunt: sunt tamen membra Christi imperfecta, quoniam imperfecte, hoc est, per fidem informem, Christo coniunguntur. Etenim fides, & gratia hominem Christo cõiungunt, fides quidem ex parte, gratia vero simpliciter & omnino. Vnde & hi, qui fide sola Christo adherescunt, influxum illi quidem vitæ à Christo recipiunt, vitæ inquam imperfectæ, quæ in actione fidei posita est, veluti si membrum mortificatum ab homine moueatur. Nam & fides sine operibus mortua est.

iacob. 2.

QVARTVS gradus est eorum, qui fidei nondum sunt participes, sunt tamen beato quo fruendo destinati. Hi sunt membra Christi potentia, quæ aliquando tamen, sempiterna Dei voluntate & instituto, ad actum traducuntur, ad actum quidem fidei & charitatis in via, ad actum vero fruitionis in patria. Huc non incommode referri possunt & illi, qui fidei non sunt participes, sunt tamen præuisi habituri fidem, & gratiam: & charitatem viæ duntaxat.

QVINTA sedes, siue quintus gradus ei hominum generi est assignatus, qui sic Christo potentia coniunguntur, vt ea potentia nunquam sit ad actum traducenda, neque perfecte, neque imperfecte, quia scilicet, neque ad charitatem viæ, neque ad fidem informem sunt vnquam peruenturi, cuiusmodi sunt homines perpetuo infideles.

SEXTVS est hominum gradus & status, qui in membris Christi, neque actu, neque potentia habentur: sunt autem ij, qui in damnationem æternam incurrerunt, siue in vita degentes aliquando habuerint fidem, & charitatem, vt Christiani damnati, siue nunquam habuerint, ceu perpetuo infideles. Interest tamen inter hosce, quoniam Christiani damnati sic desierunt esse membra Christi, vt non solum à potentia, verum etiam ab actu exciderint, etenim aliquando membra Christi actu fuerunt: at infideles à potentia duntaxat

exci-

exciderunt. Nam cum in vita degerent, erant potentia membra Christi, potentia inquam, quæ posset ad actum traduci, at cum è vita decesserunt, suntque æternis suppliciis perferendis addicti: eam omnino potentiam amiserunt.

HINC iam intelligitur Christum esse caput omnium hominum, non tamen æque, sed per quosdam gradus, iuxta varios hominum, quos exposuimus, status. Nam primum & principaliter est caput eorum, qui sibi per coelestis beatitudinis gloriam immutabiliter coniunguntur, deinde cæterorum, quos enumerauimus, exceptis damnatis, qui quoniam neque actu, neque potentia Christo coniunguntur, omnino alieni sunt à capite Christo.

PORRO Christum esse caput Angelorum, hac ratione ostenditur. Homines & Angeli vni & eidem fini, gloriæ scilicet coelestis beatitudinis percipiendæ destinantur, igitur corpus mysticum ecclesiæ non solum ex hominibus, verum etiam ex Angelis coalescit, etenim per similitudinem vni corpus dicitur, quæcunque vna multitudo ordinata ad vnum finem per diuersas actiones, munera, & officia. Cum igitur vniuersa hominum & Angelorum multitudo vni sit fini destinata, cernaturque in ipsis, diuersitas munerum & actionum in ordine ad illum finem, sequitur vt vnum, corpus mysticum conficiat: At vnius corporis est caput vnum: vniuersæ igitur ex hominibus & Angelis conflatae multitudini vnum est caput statuendum, quod ipsum Christus est, vtpote qui Deo sit coniunctior, & propinquior, & de cuius plenitudine, non homines modo, verum etiam Angeli accipiunt. Est igitur Christus non hominum modo caput, verum etiam Angelorum. Huic conclusioni suffragatur diuinæ scripturæ authoritas, etenim à D. Paulo sic de Christo dictum legimus, constituit eum Deus pater ad dexteram suam in coelestibus, supra omnem potestatem, & principatum, & virtutem, & dominationem, & omne nomen quod nominatur, non solum in hoc seculo, verum etiam in futuro, & omnia subiecit sub pedibus eius. Vnde Matthæi quarto legitur, accessisse Angelos, & Christo ministrasse: quod eorum ministerium argumento est, Christo Angelos esse subiectos, nã inferior est qui ministerium exhibet, & obsequium.

Ephes. 6.

NEQVE est quod tibi hoc loco scrupulum illud iniiciat, quia in capite requiratur naturæ cum membris consensus, quæ tamen ipsa in Christo homine per comparisonem ad Angelos, minimè cernitur: nam etsi Christus naturæ specificæ societate cum Angelis non iungatur: coniungitur in generis communitate. Namque Christus est caput hominum præcipuè quo ad animas, quarum interuentu homines & Angeli, eadè generis societate continentur.

Neque

NEQVE est etiam quod illud te moueat, quia nulla res corporea agit in rem omnino à materia separatam: ac proinde non videatur humana Christi natura posse vlllo modo in Angelos, mentes abstractissimas, influere. Nam vt id verum sit, si res corporea naturali & propria virtuti, & facultati permittatur, non tamen si superiori, virtuti coniungatur. Quæque enim res vt instrumentum superioris virtutis, potest aliquid efficere quod ipsum vi propria efficere non potest. Quemadmodum igitur phantasma, sui cum lumine intellectus agentis coniunctione consequitur, vt agat in animam intellectiuam, ita etiam humana Christi natura, sui cum diuina Verbi persona cõiunctione est consecuta, vt possit instrumentariè in Angelos & animas hominum influere, spirituale aliquid in ipsis efficiendo: atque vt ita loquar, causando.

TERTIA assertio. Gratia capitalis Christi, à gratia habituali eiusdem re ipsa minimè secernitur, sed ratione duntaxat. Id verò in hunc modum ostenditur. Idem est actus quo aliquid est actu, & quo agit in alia, quandoquidem vnum quodque quatenus est actu, hactenus in alia vim propriam immittit, idem enim est calor, quo ignis calet, & quo cetera calefacit: Ceterum vt actus quo aliquid est actu, vim habeat in alia agendi illud necessariò requiritur, vt secundum quandam excellentiam habeatur, quadoquidem semper id quod agit, vimque suam in alterum immittit, præstat ei quod vim illam excipit: at in Christi animo recepta est gratia summa excellentia, plenitudine, & eminentia, est siquidem veluti naturalis proprietates, hypostaticæ vnionis consequens, vt iam supra docuimus, relinquatur igitur gratiam illam, qua Christi animus sanctificatus & excultus est, ex hac excellentia consequi, vt sit in alios etiam actiua, at inde consequitur rationem capitatis, est igitur eadem secundum essentiam gratia personalis, qua Christi animus est sanctificatus, & gratia capitalis, per quam alij iustificantur. Differunt tamen ratione, quoniam illa eadem gratia quæ est personalis, efficit formaliter gratum ipsum habentem: quæ verò est capitalis, est principium agendi in alios: iam verò esse gratum, & efficere gratiam non sunt vnū & idem. Cū legis differre ratione gratiæ habitualis & personalis, intellige, ratione cõcepta, non cõcipiente.

CÆTERVM addubitari potest hoc loco: quoniam si habitus distinguuntur per actiones, & munera, sunt autem gratiæ habitualis, & gratiæ capitalis diuersæ actiones & munera: relinquatur igitur esse etiã diuersos habitus, falso ergo asserimus gratiam capitalem, & personalem esse vnum essentia habitum. Argumētum diluitur explicatione maioris p̄positionis. Nam diuersi actus, quorum vnus est ratio & causa alterius, non afferunt habitibus diuersitatē:

& distinctionem: iam vero actio gratiæ habitualis, quæ in coposita est vt sanctum formaliter efficiat habentem, est causa & ratio sanctificationis aliorum, id quod ad gratiam capitalē pertinet, ac proinde huiusmodi diuersitas nullā affert habitibus, quoad essentiam, distinctionē.

QVARTA conclusio. Essē caput ecclesiæ per internū influxum soli Christo cōuenit, vt qui solus vim habeat instrumētariani iustificādi, propter personalem humane ipsius nature cum Deo coniunctionem, esse tamen caput ecclesiæ per externam gubernationem, est ipsi Christo cum multis aliis cōmune, vnde & Amos 6. dicitur: optimates capita populorum. Interest tamen multum inter Christū & alios, quoniā Christus sic est caput ecclesiæ, quoad externā gubernationē, vt ipsius gubernatio attingat omne tempus, omnem locum, & omnē statum viæ. s. & patriæ: at gubernatio aliorū ad certū vel locum, cuiusmodi est episcoporū gubernatio, qui certē alicui ecclesiæ sunt prefecti, vel tempus, cuiusmodi est summi Pontificis gubernatio, quæ & si certo loco minime definitur, certo tamē tempore, hoc est, quandiu durat Pontificatus, terminatur, vel statum pertinet quandiu videlicet in vita manent, & viatorū statū obtinēt. Interest etiā, quoniā Christus vi propria & autoritate est caput: ceteri vt vices gerētes ipsius Christi. Quocirca illud est à D. Paulo dictū: pro Christo legatione fungimur, tanquā Deo exhortante per nos. Item alibi vicariā virtutē agnoscēs, sic ait: nam & ego quod donauī, si quid donauī, propter vos in persona Christi. Ac de gratia Christi hæctenus, iam ad reliqua, quæ coassumpta sunt explicanda pergamus.

Amos. 6.

2. Cor. 5.

2. Cor. 2.

DE SCIENTIA CHRISTI DOMINI.

Quæstio. V.

Vtrum in Christo præter increatam scientiam, fuerit creata aliqua scientia?

IN coassumptis à diuino Verbo est scientia: hæc igitur qualis, quantaque in Christo Domino extiterit, exponendū nobis est: illudq; principio querendum, an ad increatā & diuinam Christi scientiā, aliqua alia, creata illa quidē & humana accesserit? Namq; negationi multa suffragantur. Etenim sciētia rerum cognitione, ceu sine continetur: at Christo Domino interuētū diuinæ scientiæ omnia cognita, comperta, & cōprehensa erant, frustra igitur Christus creatam, humanamue scientiam habuerit.

AD hæc omnis sciētia, velest humano studio comparata: vel diuinitus citra

P huma-

humanam operam animo infusa: neutram esse Christo tribuendam, vel hinc maxime constat, quoniam lux maior officit minori, iam vero scientia creata perinde est ad incretam affecta, atq; lux minor ad maiorē: non igitur alia in Christo, præter diuinam, enituit scientia.

ADDE, quia acquisitio scientiæ non congruebat cum Christi excellentia, & dignitate. Nam animus scientiam acquirens: siue doctoris opera, siue inuestigatione propria, successu quodā excolitur, & perficitur: succeditq; inchoationi rei perfectio, & absolutio: iam vero nō cōuenit cum Christi excellētia, aliquid in ipso aliquando inchoatum, ac quasi rude fuisse, deinde temporis progressu perfectum & absolutum. Non fuit igitur in Christo scientia humano studio comparata.

AT dices, fuisse eidem diuinitus infusam omnis rei cognitionem: certe hæc cognitio imperfecta est: si cum diuina cognitione comparetur: iam verò cū adest cognitio perfecta, nullus iam locus relinquitur cognitioni imperfectæ, quemadmodum cum adest cognitio beata, ænigmatica illa, quæque fide continetur, cognitio excluditur. Hæc negationem confirmant.

CÆTERVM affirmatio vera est, cui eidem fides multis argumentis fieri potest. Illud igitur in aperto, & confesso est: Christi animum fuisse perfectissimū. Assumpsit enim Christus naturam humanā, cum corpore, tū animo perfectā: at humani animi perfectio posita est in cognitione ac scientia rerū: Est enim homo animal rationis compos: sciētia vero ratione continetur.

AD hæc, innata est homini immensa quædam veri sciendi, & cognoscēdi cupiditas: id autem quo natura impellit, est rei cuiusq; perfectio, est igitur veri cognitio humani animi perfectio: ac proinde hanc perfectionē non abfuisse animo Christi omnino fatendum est. Quare tribuenda est Christo scientia creata, quæ est humani animi propria perfectio,

ADDE, quia si in Christo nulla, præter diuinā, inesset sciētia: anima Christi nihil prorsus cognouisset: quare & animā frustra fuisset assumpta, ut quæ nō intelligeret: iam vero rei cuique propria actio, ceu si nis, proposita est: & esset omni anima humana imperfectior, imo vero nihil differret à bestiis, seu multis lapidibus: quæ omnia sunt absurdissima.

HOC iam loco nobis occurrit aduersarius inquiring: posita illa sententia, hæc minimè consequi. Nam anima Christi intelligeret, si minus actu intelligēdi creato: certe actu intelligēdi increato ac diuino: cuius particeps esse potuit anima Christi: id quod hisce argumentis ostenditur. Namque Deus sic est beatæ menti adintuendum propositus: ut sit veluti species ac forma intelligibilis

bilis

bilis mentis beatæ: etenim diuina essentia efficit intellectum in actu secundo concurrens non solum vt obiectum, verum etiam vt principium formale intellectio- nis: & visionis. Quid igitur est in causa, cur Deus ipse non possit esse intellectio mentis beatæ? Etenim minus Deo conuenit ratio habitus, quam actus, iam verò species intelligibilis est habitus, intellectio verò ipsa actus.

P R Æ T E R E A, visio illa beata est aliquid increatū: at beata mens est particeps visionis beatæ: est igitur particeps actus increati. Propositio ostenditur testimonio Augustini 4. de Trinit. quo loco de visione illa beata duo, eaque excellentissima, pronuntiat: & quod illa Deus est sapiens, & beatus: & quod est summū bonū, cuius adipiscendi gratia iubemur agere, quicquid rationi conueniēter agimus, est igitur de sententia Aug. visio beata aliquid increatū: alioqui Deus esset beatus re aliqua creata: & creatū aliquid esset summū bonū: & extremū expetendū, & agendarum rerū, id quod tamē falsum est.

August.

N E Q V E officit naturæ creatæ ab increata differentia. Namq; nature di- uersitas solā naturalitatē tollit: non cōmunicationē: vt enim actus superioris naturæ non possit esse naturalis inferiori naturæ, potest tamē cōmunicari cū inferiori natura. Multū enim interest inter cōuenire, vt naturale, & cōuenire vt cōmunicatum: proprietas siquidem ignis cōuenit ferro ignito, non vt naturalis, sed vt cōmunicata. Quocirca vt efficiat naturæ creatæ ab increata differentia, quominus diuina intellectio possit esse naturalis creature: non tamen efficit quominus possit cōmunicari. Etenim diuini Verbi personalitas, quæ est ipsa Dei substantia, conuenit animæ Christi: non vt naturalis ipsi: sed vt cōmunicata. Quare & diuinum intelligere potest conuenire animæ hu- manæ, non vt naturale, sed vt cōmunicatum.

August.

A D D E his, quia par ratio est de diuino esse: & de diuino intelligere: nā & diuinū intelligere est ipsū diuinū esse: at aliqua creatura nēpe Christus, diuino esse formaliter subsistit: igit & diuina intellectio potest formaliter intelligere.

A D Hęc, & si diuina intellectio non informet intellectū creatū, potest tamē sic ei coniungi: vt interuentu ipsius dicatur intelligere: quæadmodū & diuinum Verbū, propter sui cū animo humano coniūctionē dicitur animatū, non tamen ab animo informatur. Multo plura argumēta extāt apud Cap. 3. d. 14. q. 1. potiora tamen deligimus: quibus tamen argumentis minime de priori sententia depellimur: nam explicari ac dilui facile possunt.

Q V O circa hanc assertionem ponimus. Intelligere superioris naturæ non sic potest cum inferiori natura communicari, vt sit actus quo formaliter intelligat. Id verò multis argumentis ostenditur. Ac primū argumentū ex de-

pendentia actionis ab agente ducitur. Namq; actio, aut est essentia eius quod agit, vel ab agente proficiscitur: neq; enim cadere sub cogitatione potest, esse rem aliquam operantem: & tamen operationem ab ipsa minimè proficisci. Qui enim fieri potest ut quispiam ambulet: & tamen motus ille ab ipso non suscipiatur? At diuina intellectio neque est substantia creaturæ, ut satis constat, nec esse potest à creatura, aliò qui ex creatura penderet natura increata: non igitur fieri potest ut creatura, diuina intellectione, formaliter intelligat.

A C C E D I T, quia intellectio est actio vitalis: est enim anima intelligendi principium: iam verò operatio vitalis, à viuente formaliter proficiscitur, aliò qui viuere actualiter: non haberet ortum à viuere substantialiter: id quod non modo esse, sed neque fingi animo potest: sic enim anima non esset anima, ut quæ non esset principium actionis vitalis, fieri igitur non potest, ut anima viuat actu, vita intellectuali, & tamen illius vitæ operatio, quæ est intellectio, ab ipsius substantia minimè proficiscatur: quemadmodum neq; fieri potest, ut Socrates generet Platonem & tamen actio illa gignendi, è Socratis natura minimè oriatur.

S E C V N D V M argumentum sumitur ex habitudine actionis ad rem quæ agit. Namq; autore Arist. actio non solum patientis, verum etiam ipsius agentis est actus: alio tamen & alio modo. Nam patientis est actus, ut in quo actio recipitur: agentis verò ceu è quo proficiscitur. Actio porrò ipsa proficiscitur ab agente, secundum esse naturale ipsius: ortum enim habet ex principiis naturæ: adde, quia suum cuiusque esse operatio consequitur, actio igitur est actus agentis, secundum esse naturale. At diuina substantia non potest esse actus creaturæ secundum esse naturale: (ut non repugnet esse actum creaturæ naturæ in esse intelligibili & obiectiuo: quomodo asserunt Theologi diuinam essentiam coniungi intellectui creato ceu formam intelligibilem, ut iam supra diximus:) non igitur diuina intellectio, quæ est ipsa diuina substantia, potest esse actus intellectus creati quo formaliter intelligat: nisi forte diuinum esse, in esse naturæ cum creatura communicetur, quod tamen factum est impossibile.

T E R T I V M argumentum trahitur ex natura actionis immanentis. Etenim actio immanens in agente formaliter inheret: intellectio. n. in intelligente manet, heretq;, & volitio in volente: non enim intellectio aliam quam externam, rei intellectus largitur appellationem, ac diuina intellectio, non potest formaliter in re aliqua inherere: cum sit diuina substantia, non igitur diuina intellectio potest esse actus immanens intellectus creati.

Q V A R T V M argumentum ortum habet ex affinitate actionis cum re quæ suscipit actionem. Nam actio & agens naturæ societate iunguntur, igitur actio in-

creata

creata, vt proficiscatur ab agente creato fieri nequit. Antecedens verò hinc intelligitur, quoniam vis ad agendum rei naturam consequitur. Quo efficitur vt ratio actionis, congruat cum ratione naturæ.

ADVERSARIA vero argumenta diluimus. Quod igitur ad primū attinet, dato antecedente, negatur consecutio. Est enim valde dispar ratio. Nam forma intelligibilis est actus alterius in genere intelligibili, id quod non repugnat diuinæ essentiae, quæ immediate per se ipsam intellectui creato coniungitur, at actio est actus in genere nature, id quod repugnat essentiae diuinæ, vt iam diximus. Cōfirmationis porrò vis nulla est: nam diuina essentia nō sic rationē continet formæ intelligibilis: vt sit forma habitualis inherēs: sed vt sit forma actualis intellectui obiecta, ac proposita: & intellectionis efficiens. Notandū tamen principiū visionis, siue intellectionis esse duplex: vnū elicitiuum & internū: effectiuum alterum: siue motiuū & externū. Principiū elicitiuū est potētia ipsa: quæ interuētū formæ intelligibilis, siue sensibilis inherētis, elicit visionē siue intellectionem: principiū vero externum est obiectum, quod ipsum potentiam mouet, adq; eliciendam actionem excitat.

NEGARI etiam vel hac ratione potest illa consecutio, quoniam forma intelligibilis non proficiscitur à potētia, actio vero proficiscitur, iam vero diuina essentia vt ortum habeat ab intellectu creato, fieri nequit,

PORRO. Diui August. sententiam sic interpretamur, vt dicamus: eandem beatitudinem nobis ac Deo esse propositā: eandē inquā obiectiue, & modaliter. Nā Deus à se & à nobis per se ipsum cernitur: est etiā illa beatitudo obiectiua summum bonum, cuius adipiscendi gratia iubemur agere, quicquid consentaneæ rationi agimus. Quamuis & beatitudo formalis, sit etiā summum bonum & extremum, non simpliciter, sed in rebus creatis.

TERTIUM argumentum ita explicatur, vt dicatur: naturæ differētiam, non tollere communionem, cum natura ipsa communicabilis est, quemadmodum forma cum materia, & ignis cum ferro communicatur: secus tamen res habet cum natura est incōmunicabilis, tum enim diuersitas naturæ tollit non solū naturalitatem, verū etiam cōmunionē, ita scilicet vt actus illius naturæ, neque possit esse alicui alteri naturalis, nec cōmunicatus. Iam verò diuina natura omnino est incōmunicabilis naturæ creatæ in esse naturæ.

ID verò quod de personalitate contra obiicitur, facile diluitur. Nam diuina persona non communicatur vt actus alterius naturæ, ac proinde potest effici personalitas, alterius naturæ, at diuina intellectio communicatur vt actus, ac proinde non potest effici intellectio alterius naturæ: quemadmodum

ostendimus.

QVARTVM argumentum ita dissoluitur, vt dicatur, non esse parem rationem, de ipso diuino esse: & de diuino intelligere. Nam intellectio nulli potentie potest conuenire nisi ei, in qua inhercat: at diuinum esse potest alicui communicari: non tanquam ei, quod ipsius interuentu formaliter existit, sed tanquam ei, quod diuino supposito coexistit, vel dici etiam potest actionem communicari ceu fluēs ab alio: esse vero ceu coexistēs alteri. Iam vero diuina actio non potest fluere ab alio: id quod iam supra docuimus.

AD quintum, negatur cōsecutio. Nam Verbum diuinum dicitur animatum idiomatum communicatione: anima vero humana non potuit sic dici intelligens: sed per formalem intellectionis inherentiam. Nam actio hæret in eo cuius est actio: actio videlicet immanens.

HINC iam intelligitur non potuisse animam Christi intelligere intellectuone increata; ita. s. vt esset formaliter actio suscepta ab anima Christi. Quocirca præter cognitionē increatam, est Christo Domino tribuenda cognitio ac scientia creata: qua Christi animus formaliter perficeretur.

IAM argumenta illa dissoluenda sunt, quibus contra asserabatur. Ac primi argumenti explicatio, iam ex iis quæ disseruimus, liquere facile potest. Vt enim Christo omnia fuerint cognita diuinæ scientiæ interuentu, illa tamen attingebat actione increata: cuius alioqui anima Christi particeps esse non potuit, ne igitur propria actione vacaret, fuit Christo tribuenda cognitio creata.

AD secundū vtrūq; scientiæ genus in Christo Domino fuit. Lux porrò maior & contentior officit minori & imbecilliori luci illuminatæ: lux enim Solis officit luci astrorū: nempe cum vtraq; lux sit illuminas, cōtra tamē res habet, cum lux minor cū cōtentiori luce confertur, ceu illuminatū cum illuminatē: tum enim lux maior nō officit minori: imo vero perficit & ad auget minorē. In hunc modum luce Solis ad tenuem lucē aëris fit accessio. Iam vero creata scientia sic est affecta ad increatā, ceu lux illuminata ad lucem illuminantē: ex quo efficitur, vt ipsius præsentia perficiatur, augeat utq;.

AD tertiu. Acquisitio sciētiae, quæ posita est in alterius institutione, non cōgruebat cum excellētia animi Christi: acquisitio tamē sciētiae, quæ posita est in inuentione, & obseruatione rerū, nō dedecebat animā Christi. Hoc porrò modo scientiā Christus, successu quodā, acquisiuit, siquidē intellectus agens, cuius est illa actio propria, non simul omnia adsequitur, sed quodā successu. Fuit tamen in Christo hæc scientia perfecta consentaneè ætati.

DE SCIENTIA ACQVISITA CHRISTI.

Quæstio. V.

An ne in Christo fuerit scientia acquisita?

CÆTERVM an sit Christo attribuenda scientia acquisita, controuersum est. D. Thomæ placet esse Christo attribuendam scientiã acquisitã: ne intellectus agens suo munere vacaret in Christo: ac proinde frustra fuisset Christo tributus. Nam frustra est quod propria vacat actione. Iam vero actio intellectus agentis posita est in abstractione formarum intelligibilium ex phantasmatibus, id quod pertinet ad scientiã acquisitionem. Nam scientia acquirere, est nihil aliud, quam formas intelligibiles, actione intellectus agentis illuminantis ex phantasmatibus decerptas animo concipere. Quæ actio ne non decuit humanam Christi animam defraudari: partim ne intellectus agens esset otiosus, partim, vt modo etiam humano Christo scientia conueniret. Hanc eandem sententiam Thomas argentina 3. collectaneorum. d. 14. quæst. vnica artic. 4. & Gabr. eodem lib. dist. 14. quæst. vnica articulo 2. tuentur.

Thom.
3. P. 9. 9.
ar. 4.Argent.
Gabr.

IOANNES tamen Scotus, & Durandus hanc Thomæ sententiam non comprobauerunt. At Scotus ita argumentatur. Duo accidentia eiusdẽ speciei, vel ipso Thoma authore, non possunt inesse in eadem re subiecta: at scientia acquisita & infusa, eadem specie continentur: non possunt igitur esse simul in eodem intellectu. Minor ostenditur: nam cognitioni infusæ, & acquisitæ propositum est idem obiectum: differunt autem solum ortu & origine. Nam infusa scientia ex Deo immediate: acquisita verò ex actione intellectus agentis ortum habet: sic differunt homo creatus, & homo vi naturæ generatus: iam verò, teste August. ad Deo gratias, distinctio causarum non efficit distinctionem formalem, item Ambrosius ait in libro de incarnatione, disparitas ortus non efficit distinctionem, id quod cernitur in Adamo, & in nobis. Hoc eodem argumento vtitur Duran.

Scot. 3. d.
14. q. 3.

August.

Ambro.

Dur. 3. d.
14. q. 4.

SECUNDO ita argumentatur. Aut vtroq; scientiæ genere perfecte nouit Christus res sensiles: aut altero tantum, si vtroque: alterum ergo superuacaneum fuit: sin altero duntaxat: alterum igitur minus perfectum fuit.

TERTIO D. Thomæ rationem illam, qua est in eam sententiam adductus, ita refellit: In beatis hominibus inest intellectus agens, cuius actione ad

acquirendam naturaliter scientiam minimè vtuntur: & tamen non frustra inest: consimili igitur ratione in Christo non frustra inerat: tamen si scientiam naturaliter, & modo humano minimè acquireret. Quocirca doctissimus Scotus putat illam propositione. Frustra est quod caret propria actione, verà esse, nisi potentia præuenta ab aliquo superiori agente, perducatur ad terminum, ad quem aliàs propria actione erat peruentura. Tum enim potentia carens propria actione, non est frustra: siquidem perficit naturam: vacat autem propria actione, non propter imperfectionem, aut imbecillitatem aliquam: sed propter indictionem termini ab alio factam.

SENTENTIA igitur Scoti de scientia animi Christi, hisce conclusionibus explicatur: interim tamen præponitur duplicem esse cognitionem: vnam intuitiuam, alteram abstractiuam. Est autè cognitio intuitiua, rei quæ existit, ac præsens adest, vel certè in obiecto aliquo præsentem, & existentem continetur perceptio. Hoc posterius adicitur propter res illas, quæ in diuina essentia cognoscuntur ab ipso Deo. Etenim res creatæ intuitiuè cognoscuntur ab ipso Deo: non quidem vt in se existentes, sed vt lucentes in diuina essentia, quæ cum eminenter ac virtualiter res omnes continet: tum Deo ipsi præsens ac proposita est. Cognitio verò abstractiua est rei, per speciem sui in animo infidentis, perceptio.

UTRAQUE vero cognitio tam actualiter, quam habitualiter accipi potest. Est autem cognitio habitualis: cum scilicet aliquis tenens animo conceptam speciem alicuius obiecti, proximam habet cognoscendi illius obiecti, interuentu illius formæ in animo inherentes, facultatem.

PONUNTUR igitur nonnullæ assertiones. Prima assertio. Anima Christi omnes rerum vniuersalium quidditates, per species sibi diuinitus impressas & infusas, abstractiue: idque habitualiter, nouit. Namque cognitio habitualis cuiuscumque obiecti intelligibilis, pertinet ad perfectionem intellectus creati: at omnem perfectionem decet animo Christi tribuere, id quod vel iure suo requirit animi cum Deo hypostaticè coniuncti excellentia, hæc ergo perfectio tributa est animo Christi: ac proinde habuit abstractiuam rerum omnium, per formas intelligibiles diuinitus inditas, cognitionem. Propositio vero hinc patet, quoniam intellectus creatus est receptiuus cuiuscumque obiecti intelligibilis per speciem intelligibilem: ergo tum perficitur, cum illius rei habitualement cognitionem consequitur. Nihil autem rude & impositum: sed omnia exculta ac polita, perfecta que decuit esse in Christo. Hac eadem ratione Diuus Thomas eadem conclusionem fidem fecit.

SECUNDA assertio. Christus Dominus^{us}, non omnium rerum singularium cognitionem abstractiuam habituales habuit, id quod ita ostendit Scot. Id quod habet propriam entitatem, habet propriam cognobilitatem: at res singulae entitate secernuntur à rebus vniuersis, sub quibus continetur, distincta igitur ac peculiari cognitione percipiuntur: habent igitur proprias, quarum interuentu cognoscantur, formas intelligibiles: ac res singulae sunt infinitae saltem potentia: si igitur anima Christi res omnes singulares distincte cognouisset, formas intelligibiles infinitas rerum singularum actu animo continuisset. Adde, quia multae eiusdem speciei formae intelligibiles simul in eadem re subiecta inessent.

TERCIA assertio. Christus Dominus cognitione abstractiua habituali rerum singularum multas est consecutus: quarum formas intelligibiles animo continuisset, multas tamen non nouit, quas eadem tamen nosse potuit, si extarent.

QUARTA assertio. Neque res omnes vniuersas, neque res singulas omnes, anima Christi nouit cognitione abstractiua actuali. Ostenditur. Intellectus cui alioqui sunt scientiarum habitus diuinitus infusi, non potest habitus illos ad actum traducere, nisi operatione actuali facultati naturali consentanea: nam caecus vi ac munere diuino illuminatus: actionem videndi naturalem exequitur: at intellectus finitus non potest ad quaecunque obiecta simul distincte percipienda conuerti vi naturae: non igitur omnia quae Christus habitu nouit, actu cognouit.

QUINTA assertio. Christus Dominus non nouit omnia cognitione actuali. Ostenditur. Noscere rem intuitiue actu, idque in genere proprio, est aliud nihil: quam rem vt in se existentem: ac sibi praesentem cognoscere: at non omnia fuerunt Christo praesentia secundum propriam existentiam: non praeterita, aut futura, vt satis constat: neque etiam ipsa actu existentia omnia Christo fuerunt praesentia, non igitur omnia nouit cognitione intuitiua actuali.

SEXTA assertio. Cognitione intuitiua habituali, non omnia nouit anima Christi. Ostenditur. Illud dicitur habitualiter intuitiue cognosci, quod cum in se praesens existat, proximum est, vt possit actu intuitiue cognosci: at non omnia actu in se praesentia Christo extiterunt, non igitur, &c.

SEPTIMA assertio. Interuentu formarum intelligibilium, non omnia Christus intuitiue cognouit. Nam species infusa rem obiectam animo proponit contuendam, per abstractionem ab existentia. Namque siue res existat,

siue non existat: semper eodem modo rem eandem representat: quo effici-
 citur, vt non sit ratio cognoscendi id quod existit, quatenus existit: at cog-
 nitio intuitiua est rei existentis, qua est existens, non igitur omnia, per species
 infusas, intuitiue cognouit.

OCTAVA conclusio. Cognitione intuitiua perfecta, Christus non om-
 nia nouit. Est autem duplex cognitio intuitiua, perfecta vna, & imperfecta al-
 tera. Cognitio intuitiua perfecta, est rei præsentis, qua præsens & existens est
 perceptio. Cognitio vero intuitiua imperfecta, est memoria, siue recordatio
 rei præteritæ: vel opinio seu suspicio rei futuræ, quæ eadem ortum habet ex
 cognitione intuitiua perfecta. Putat enim Scotus ex cognitione intuitiua de-
 relinqui quandam speciem intelligibilem in animo, quæ ipsa animo propo-
 nit cognitionem illam intuitiuam, non vt præsentem, sed vt præteritam, &
 qua terminatur ad rem obiectam sub ratione præteriti. Ea porro species in-
 telligibilis in memoria conseruatur intellectiua, ipsiusque interuentu intelle-
 ctus ad cognitionem intuitiuam præteritam, & ad rem obiectam, qua præ-
 terita est, se se applicat, & huiusmodi rei præteritæ cognitio, dicitur recordatio.
 Exempli causa: vidi aliquando Socratem sedentem, illa intuitiua cognitio
 sessionis Socratis, siue Socrates sedens, impressit animo formam quandam in-
 telligibilem, proponentem animo sessionem Socratis, quæ præterit, cuius
 quidem speciei interuentu, agnosco præteritam Socratis sessionem. Estque
 hæc cognitio, recordatio quædam: cuius recordationis obiectum immedia-
 tum, est cognitio intuitiua ceu præterita apprehensa: mediatum verò est So-
 crates sedens, qui ipse est obiectum immediatum apprehensionis illius.

CVM igitur Christus dominus non omnia nouerit cognitione intuitiua
 perfecta, sequitur non omnia cum cognouisset cognitione intuitiua imper-
 fecta, quæ ortum habet ex illa priori.

NONA conclusio. Christus multa per experientiam de nouo didicit. Ostē-
 ditur. Cognitio experimentalis posita est in cognitione intuitiua perfecta rei:
 at Christus multa de nouo intuitiue cognoscebat: quæ prius intuitiue non
 cognouerat: multa igitur per experientiam: quæ prius non nouerat, cogno-
 scebat. Hanc conclusionem D. Pauli autoritas confirmat. Sic enim inquit:
 ex his quæ passus est didicit, id est, experientia cognouit obedientiam.

DECIMA conclusio. Christus dominus omnem compositionis siue cō-
 iunctionis contingentis cognitionem de nouo acquisiuit. Hoc ipsum verò ita
 ostenditur. Cognitio coniunctionis contingentis requirit intuitiuam cogni-
 tionem coniunctionis prædicati cum subiecto, seu sessionis cum Socrate,

at omnem intuitiuam cognitionem Christus de nouo acquisiuit, omnem igitur compositionis contingentis, &c. Propositionem vero ita ostendit Scotus. Nam cognitio veri contingentis obtineri non potest sola extremorum cognitione, per speciem intelligibilem cuiuscumque extremi: siquidem illa extrema, non necessariam habeant ad se se mutuo habitudinem. Quatumuis enim habeam abstractiuam cognitionem Socratis, & alboris, non tamé cognoui Socratem esse album, nisi videam alborem inesse in Socrate: requirit igitur cognitio veri contingentis, cognitionem intuitiuam coniunctionis attributi cū re subiecta. Ac hoc, inquit Scotus, genere cognitionis Christus profecit: quā videlicet, alias, atque alias subinde notitias intuitiuas: siue perfectas, siue imperfectas, siue simplices, siue coniunctas recens comparauit. Non tamen hinc conficitur in Christo Domino fuisse ignorantiam, siquidem illa omnia erant ipsi iam inde ab ortu, conspectu diuini Verbi, certissime ac euentissime cognita, atque perspecta: tamen si singula, omni modo quo erant cognobilia, ab ortu non cognouerit.

CONTRA obiici potest Scoto. Fuit igitur in Christo recens aliqua, eaque acquisita ac comparata cognitio. Non negat Scotus Christum Dominum aliquatum rerum cognitionem acquisiuisse. Namque omnem cognitionē ex rerum experientia, ac sensu profectam acquisiuit: itemque omnem veri contingentis notitiam recens comparauit. Ceterum habitualement cognitionem abstractiuam quiditatum, tam rerum sensilium, quam insensilium in genere proprio non acquisiuit, id est, per formas ex phantasmatibus abstractas non est eam consecutus, sed per species infusas. Rerum etiam singularū multas, per species infusas nouit: multas etiam per species ex rebus singulis impressas cognouit.

SI queras ab Scoto, vtrum ne Christus Dominus decursu: qui ipse est hominis proprius, vteretur. Respondet bifariam posse quempiam vti decursu, vno modo quoad vsum, altero modo quoad scientiæ acquisitionem. Nam si quispiam experimento compertum & exploratum habeat, hominem esse habilem ad ridendum, adhibeatque ad illam eandem conclusionem probandam principia, tum ille decursus, illaque ex illis principijs demonstratio, non efficit vt conclusio simpliciter cognoscatur, erat enim iam experimēto cognita: sed efficit, vt ex principio & causa sua cognoscatur. Tum enim ipsum quia est, reuocatur ad ipsum cur est, id quod rei propositæ scientiam parit. Sin vero illam eandem cōclusionem habitu nouerit, ipsamque ex principiis actu concludat, tum scientiam illius conclusionis minime acquirit, sed parta iam

accom-

ac comparata scientia utitur. Ac hoc posteriori modo, Scotus asserit Christum dominum decursu usum fuisse: tamen si dici possit etiam Christum priori modo usum fuisse decursu. Nam & si ab ortu sit consecutus omnem scientiam quæ posita est in cognitione abstractiva terminorum, non tamen omnem scientiam quæ est habitus conclusionis: sed hanc ipsam collatione formarum intelligibilium inditarum, ac decursu quodam, consentaneè ei parandæ scientiæ rationi qua homo utitur, est consecutus. Hactenus Scoti de Christi scientia sententiam explicauimus.

Dur. 3. d.
14. q. 4.

DVRANDVS verò docet Christo domino non conuenire scientiam naturali vi luminis acquisitam, partim quia id cum Christi excellenti ac dignitate minus congruit, quemadmodum enim doctor discreti, eodem etiam modo res sensibiles inuestigant res obiectas proponunt, itaque fieret ut Christus ex rebus mutis, ac sensibilibus disceret: id quod ipsius excellentiæ non conuenit: partim quia Christus scientia diuinitus infusa cognouit, quæ naturali vi luminis erant cognobilia: aut igitur acquisita cognitio abundaret, vel certè duæ formæ eiusdem speciei in eadem re subiecta inhaerent. Adde quia non omnia sensibilia fuerunt Christo ad cognoscendum, atque experiendum proposita: iam verò scientia acquisita ex perceptione rerum sensibilibus constat.

EXPOSIVIMVS varias de scientia Christi acquisita sententias: reliquum est ut probabiliorem deligamus. Principio illud præponimus in explicanda Christi scientia, habendam esse rationem cum veri probabilioris, tum excellentiæ ac dignitatis Christi. Sic enim quod verosimilius est, sequendum ac tuendum est, ut interim nihil excellentiæ ac dignitati Christi detrahatur.

SECUNDO illud volumus esse constitutum: id omne quod humanæ mentis peruestigatione potest cognosci, posse homini momento quodam diuini luminis illustratione cognitum esse, atque perspectum, non tamen quidquid diuini ac superni luminis infusione homini cognitum est, humanæ iam mentis acie sciri, ac cognosci potest. Sunt enim quædam quæ non aliter homini, quam diuina illustratione, ac reuelatione cognita, ac comperta esse possunt, cuiusmodi sunt futura contingentia: & abditissima religionis Christianæ mysteria. Ac cognitionis per se generatio harum rerum, est infusio, illarum verò rerum, quæ aliò qui humanæ mentis vi cadere sub cognitionem possunt, per infusionem cognitio, est ex accidenti. Latius igitur patet infusa cognitio, quam acquisita & studio comparata: quemadmodum etiam latius patet vis diuina, quam creata & humana.

TER TIO illud præponimus: posse vim omnem, ac facultatem naturalem, principis

principis ac supremæ causæ vi & actione præueniri, ita scilicet vt diuina actio-
 neco perducatur quodam momento, quò naturæ vi & actione, successu quo-
 dam potuit peruenire. Id quod intueri licet in Adamo primo omnium pa-
 rente. Etenim vis intellectrix ac nutrix in ipso, diuina actione præuentæ sunt,
 eoque perductæ quo aliò qui vi propria perducitur, progressu temporis potuerit.
 Factus est enim Adamus initio, cum omni scientia cumulatus, tum ea cor-
 poris mole & magnitudine, quæ perfectò animamali conueniret.

HIS ita positis, cum Scoto & Durando de sciētia Christi acquisita sentimus.
 Negamus enim in Christo fuisse scientiam acquisitam: non quidem cog-
 nitionem ex sensu, & experientia profectam, sed scientiam habitualem, ui lu-
 minis intellectus æt. als, per formas ex phantasmatis decerptas, compara-
 tam: siquidem omnis vniuersarum rerum cognitio, quæ alioqui potest hu-
 manæ mentis peruestigatione comparari, fuerit animæ Christi diuinitus tri-
 buta & infusa, id quod testatur etiam D. Thomas 3. quæst. 11. artic. 1. quo lo-
 co inquit, omnem cognitionem fuisse animæ Christi diuinitus infusam, tam
 earum rerum quæ sciri humanæ mentis vi possunt: cuius generis sunt illa
 quæ pertinent ad scientias humanas, quæ earum rerum, quæ diuini luminis
 illustratione cognosci solum possunt, siue ad sapientiam, siue ad alia spiritus
 sancti dona, ac munera pertineant.

Thom. 3.
 q. 11. ar. 1.

HOC cum apertissimè dicat Diuus Thomas, est quod magnopere sit mi-
 randum, Caietanum Thomæ interpretem, tanto errore fuisse lapsum, vt di-
 ceret, animam Christi fuisse initio creatam, expertem omnis scientiæ ex suo
 genere acquisitæ, hoc est cuius per se generatio est acquisitio: siue mentis hu-
 manæ puestigatione: siue institutione acquiratur. Nam hoc præterquã quod
 falsum est, multum enim detrahit dignitati & excellentiæ Christi, aperte cū
 sententia Thomæ, paulo ante exposita, pugnat. Etenim humanarum sciētia-
 rum seu Physicarum, & Mathematicarum per se generatio, est acquisitio,
 harum tamen scientiarum cognitionem asserit. D. Thomas Christo, primo
 sui ortu, siue conceptu, fuisse diuinitus infusam.

Caiet. 3.
 q. 9. ar. 4.

CÆTERVM Caieta. argumentis, non mediocri ad efficiendū id quod
 est propositum vi præditis, suam hanc sententiam confirmat, ostenditque in
 Christo non solum fuisse scientiam suapte natura acquisibilem, verum etiam
 per acquisitionem comparatam.

AC primum quidem argumentum sumitur ex Christi domini excellen-
 tia, atque præstantia, decet enim omnem vim ac facultatem Christi ani-
 mo tribuere per se, & nõ ex accidente, ita scilicet vt quæque facultas propriã

ac

ac naturalem vim, & actione obtineat: at Christo diuinitus est tributus intellectus agens: obtinuit igitur in Christo suam vim & actionem, quae posita est in effectione formarum intelligibilium, & acquisitione, habuit igitur Christus scientiam, non solum suapte natura acquisibilem, verum etiam humana ratione conquistam. Alioqui frustra eidem fuisset datus intellectus agens, ut pote qui propria, ac sua per se actione caruisset.

SECUNDVM argumentum ducitur ex ipsa acquisitae scientiae natura. Namque huiusmodi scientiae per se generatio, est acquisitio: ex accidenti vero, infusio. Accidit enim & miraculo quodam efficitur, ut huiusmodi scientia infundatur, at per se generatio praestat generationi per accidens: igitur, &c.

TERTIVM argumentum sumitur ex ipso sciente. Nam mouens se ipsum praestantius est eo, quod mouetur ab alio, ut est apud Arist. 8. de Physico auditu: at scientiam ingenij proprii peruestigatione acquirens, se ipsum ad acquisitionem scientiae mouet: acquirens vero scientiam diuini luminis illustratione, ab alio, nempe a superiore agente, vim mentis praeueniente, & ad actum traducente, mouetur: illud igitur prius est Christo Domino attribuendum: ut scilicet scientiam suapte natura acquisibilem, vi ingenij comparauerit.

QUARTVM argumentum sumitur ex ratione sciendi. Namque scientia beata Christo Domino tribuitur, sub ea ratione qua beatis mentibus conuenit: itemque scientia indita siue infusa consentaneè ipsius naturae: tribuenda est igitur Christo Domino, scientia humana & acquisita, conuenienter humanae parandae scientiae rationi.

HAC Caietani argumenta, non dum effecerunt id, quod erat ad concludendum propositum. Quocirca singulatim explicanda sunt. Ac primum quidem argumentum bifariam diluitur, vno modo negatione assumptionis. Namque intellectus agens in Christo peculiarem habuit sui muneris ac facultatis functionem. Etenim duplex est vis siue munus intellectus agentis: quorum vnum positum est in obiectiua phantasmatum illustratione, qua fiunt formae intelligibiles, alterum vero in efficienda, ac gignenda euidetia primarum propositionum cernitur, ex qua alioqui oritur euidetia conclusionum: quae ex primis principiis cognoscuntur. Ac priori quidem munere intellectus Christi agens non est functus, posteriori vero usus est, quem admodum etiam, teste Caietano, Adamo accidit. Etenim interuentu luminis intellectus agentis erant Adamo euidetia cum principia, tum conclusiones: quae alioqui ex illis principiis cognoscuntur. Notitiam tamen abstrat

Etiam tam simplicem, quam coniunctam diuina infusione est consecutus. Aciuxta meam sententiã, qui formas intelligibiles non admitto, hæc posterior functio, potissima est intellectus agentis operatio. Nam quod ad intellectum attinet, duo sunt intellectus agentis munera: vnum positum est in obiectiua phantasmatum illustratione, qua efficitur, vt phantasmata fiant menti visibilia: ab ipsaque mente percipiantur: qua perceptione efficitur notio siue rei singularis: siue vniuersalis, si phantasma intelligitur per abstractionem à proprietatibus indiuiduis. Est autem, vt inquit Themistius, notio: actus & operatio intellectus de subiecto phantasmate. Phantasma vero impressio seu vestigium sensus. Est alterum intellectus agentis munus, scilicet efficere euidentiã ipsa pronunciata, siue proloquia: ex qua euidentiã mentis assensio existit. Etenim lumine intellectus agentis efficitur euidens coniunctio prædicati cum subiecto: siue habitudo prædicati ad subiectum, cuius euidentiã ipsa mentis assensio consequens est. Hæc porro actio, vt sit posterior, est tamen potior.

POSTERIORI modo explicari illud argumentum potest maioris propositionis distinctione. Nam decet omnem facultatem animi per se Christo tribuere, nisi diuinitus præueniatur, & ad finem sibi propositum perducatur: iam vero vis intelligendi animæ Christi, diuina est actione præuicta: id quod nihil detrahit excellentiæ Christi, sed plurimum potius ornamenti Christo Domino adiungit. Est enim rerum scientiam consecutus, diuiniore actione, quam humana.

SECUNDVM argumentum ita explicatur. Actio vt cõsequatur speciem ex re obiecta ac proposita, excellentiam tamen ac præstantiam, cum ex ipso agente nanciscitur, tum ex modo actionis. Namque eadem re proposita, illa est præstantior actio, quæ ex præstantiori agente proficiscitur, quæq; fit præstantiori modo, ita fit vt nutritio animalis rationalis, sit præstantior nutritio animalis rationis expertis. Ad eundem etiam modum scientiæ infusio præstat acquisitioni scientiæ: nam scientiæ per infusionem acquisitio, Dei actione perficitur: at scientiæ per vim humanam acquisitio, actione intellectus agentis constat: cuius actio longe est actione diuina inferior.

AD hæc, quæ nobis diuini luminis illustratione patefiunt, apertiora & dilucidiora, atque adeo cognobilia nobis fiunt iis, quæ lumine intellectus agentis cognoscuntur. Nam quæ diuina actione, ac adeo miraculo præter ordinem à Deo institutum fiunt, præstantiora sunt iis, quæ vi nature, & progressu quodam fiunt, id quod facile declarauit vinum illud ex aqua in nuptiis,

Christi

Christi nutu, confectum,
QVOD vero ad argumentum attinet, dicimus accidentariam generati-
 onem posse duobus modis capi, vno modo vt significet quãdam per se ge-
 nerationis consecutionem, quomodo accidentia accidentario gignuntur, nã
 generantur substantia generata. Altero modo ex accidenti generari nihil a-
 liud est, quam præter institutum & consuetum naturæ modum gigni. Ac
 priori quidem modo per se generatio, generationi per accidens antecellit: po-
 steriorem vero, non item: alioqui hominis cuiusque conceptio & generatio,
 quæ ex virili femine conueniente naturæ efficitur, præstaret conceptioni: &
 formationi corporis Christi, quæ præter naturæ ordinem ac rationem est
 effecta.

TER TIVM argumentum ita diluitur. Illud Arist. pronunciatum verum
 est, cum omnia sunt paria: vt scilicet vtrumque mouens sit creatum mouens,
 & eodem fere modo mouens, ita fit, vt propriij ingenij peruestigatione sci-
 entiam comparare, sit præstantius: quam alterius opera & institutione, vtrū-
 que enim est agens creatum: & eodem modo agens: contra tamen res ha-
 bet cum agentia non sunt paria. Nam diuini luminis illustratione rerum sci-
 entiam, & cognitionem consequi, longe præstantius est, quam adhibito stu-
 dio & ingenio.

QVOD vero ad quartum argumentum attinet, negamus decuisse, vt Chri-
 stos scientia humano modo conueniret, quando quidem longe fuerit excellen-
 tius diuinitus præueniri, & scientia compleri. Id vero omne quod excellentius
 est, Christo Domino attribuendum est.

CÆTERVM non sic hanc sententiam amplectimur, quin putemus etiã,
 Thomæ sententiam posse defendi: Quocirca aduersariæ rationes explican-
 dæ sunt. Ac primum illud Scoti argumentum, D. Thomæ studiosi ita dilu-
 unt, vt dicant habitum scientiæ infusæ, & scientiæ acquisitæ eadem ratione
 minime contineri: differunt enim non solum ortu & origine: verum etiam
 formali obiecti ratione. Namque scientia infusa per se, qua de est sermo, non
 est accommodata obiecto, prout lucet in phantasmate: sed longe excellentiori,
 ac præstantiori modo, quam sit obiectum lucens in phantasmate. At scientia
 acquisita est accommodata obiecto, prout lucet in phantasmate. Nam res pro-
 posita scientiæ acquisitæ est natura rei sensibilis & materialis, idque per abstra-
 ctionem à rebus singulis: & omnino à proprietatibus indiuiduis: namque
 species acquisitæ, & ex phantasmatibus abstractæ, vniuersaliter duntaxat,
 non item singulariter representant. At res obiecta, proposita que scientiæ in-
 fusæ,

fusæ, est quiditas siue natura, non per abstractionem à rebus singulis: namq; species infusæ non solum substantiam: sed accidentia etiam substantiæ adiuncta: non solum naturas vniuersas, verum etiam res ipsas singulares, adiunctis omnibus indiuiduis proprietatibus, referūt & exprimūt. Ad hæc, obiectum scientiæ infusæ, non solum est natura rei sensibilis, verum etiam rei insensibilis, & materiæ expertis.

HINC iam duo, huic sententiæ consentanea: intelliguntur, illud est prius, interesse inter scientiam infusam per se, & infusam per accidēs, quoniam quæ interuentu scientiæ per se infusæ cognoscuntur, altiore, lumine cognoscūtur eo, quo cognoscitur res in phantasmate. Efficit enim illud lumen, vt obiectū luceat nō solum quoad quiditatē, verum etiam quoad proprietates, & quoad indiuiduas cōditiones. At lumen scientiæ infusæ per accidēs, est proportionatū phantasmati, efficit enim vt obiectū luceat, quoad quiditatem solum, per abstractionem à cōditionibus indiuiduis. Vnde Adamo sub illo lumine, erant euidētia quæ nouerat per infusionem, quo sunt nobis euidētia, quæ nouimus per acquisitionem. Posterius est illud, Geometriam infusam per accidens nō differre specie à Geometria acquisita, Geometriam tamen infusam per se differre, propter diuersam rationem cognobilitatis ex parte luminis, vt exposuimus. Ita fit, vt Geometria angelica differat specie, à Geometria Euclidis.

QVONIAM vero diuersa ratio scibilitatis, efficit diuersam rationem scientiæ, quantumuis materialia obiecta sint eadem: eius vero quod diuini luminis infusione cognoscitur, sit lōge diuersa ratio cognobilitatis, vt iam exposuimus, videtur cōsequi, scientiā infusam, & acquisitā omnino ratione differre: ac proinde Christum cognitionem, rerum etiam earundem, longe diuersa ratione, diuina infusione atque acquisitione, fuisse consecutum. Nam priori modo acquisiuit, nulla mentis ad phantasma applicatione, posteriori vero applicatione mentis ad phantasma. Esto ita res habeat, non dum tamen de nostra sententia depellimur. Nam applicatiō mentis Christi ad phantasma non fuit in Christo necessitatis, sed libertatis. Nam quod diuini luminis illustratione, citra vsum phantasmatis cognitum habuit, potuit etiā per applicationem mentis ad phantasma cognoscere, id quod etiam docet D. Tho. 3. q. 11. ar. 2.

NEQVE est quod contra obiiciat Dur. scientiam infusam Christo cōuenire: quatenus viator erat, ac proinde in vso scientiæ infusæ, necessario fuisse applicationem mentis ad phantasmata requisitā: id enim falsum est: partim quia scientia infusa modum Angelicū obtinuit in Christo: at modus ille ad

comprehensoris statum pertinet, partim quia & si Christus simul fuerit viator, & comprehensor, ceterum quæ comprehensoris statum attingunt, maxime obtinuit quoad animam intellectiuam, ac proinde non fuit illa anima phantasmatis necessario addita, quæ ad modum neque animæ beatæ.

SECUNDVM argumentum Scoti ita diluitur. Christus utroque scientiæ genere perfecte res nouit: non tamen sub eadem cognoscendi ratione: ac proinde alterum genus scientiæ non abundat. Decuit enim utroque modo perfici animum Christi.

TERTIVM argumentum ad hunc modum explicatur. Vis illa atque facultas frustra est omnino, quæ tum caret propria actione, quando actionem illam expleri oportuit: ita in Adamo non frustrata erat vis nutritrix & auctrix: siquidem & perfectam fuerat consecutus quantitatem: & eo in statu erat, in quem alioqui auctio non caderet. Ad eundem etiam modum, intellectus agens non frustra inest in beatis, quando quidem cum vitæ intellectualis statum obtinent: qui omnem intellectus agentis actioni locum intercludit.

IAM vero Christus viator erat: ac proinde decuit in illo scientiam in esse consentaneam statui viatoris: hoc est acquisibilem, & acquisitione comparatam: quare frustra fuisset illi animæ intellectus agens datus: nisi proprium munus obiret. Ita diluuntur Scotica argumenta.

ARGVMENTORVM porro Durandi hæc est explicatio. Longe aliter res sensibiles: atque præceptor ac doctor obiectam rem proponunt. Namque res sensibiles scientiam afferunt, ceu quædam instrumenta: etenim in rebus ipsis ab optimo, Maximo, ac sapientissimo Deo effectis, mirum quoddam elucet diuinæ sapientiæ specimen. Vnde illa sententia profluxit, Sapientiam effudit super omnia opera sua, quo efficitur, ut ex rebus sensibilibus rerum scientiam percipere perinde sit, atque doceri à Deo: non quidem immediate, sed rerum à se factarum interuentu. At homo sapientiam præstat, sensa mentis vocibus, quæ eadem mentis sunt interpretes, explanans: ac hoc modo scientiam acquirere non conueniebat Christi Domini excellentiæ: qui vnus est cunctorum hominum doctor, & institutor.

SECUNDI argumenti, ex his quæ diximus, iam constat explicatio.

DE SCIENTIA CHRISTI INFUSA.

Quæstio. VI.

Anne in Christo fuerit scientia infusa?

AC de scientia Christi acquisita haecenus. Iam quartum illud argumē-
tum initio quaestionis positum, diluamus. Dicimus igitur Christum
dominum omnia, idque perfectissime, cognouisse, interuentu diuinæ scien-
tiæ, actione increata verbi, at decuit etiam Christum actione creata intelli-
gere, quemadmodum ostendimus.

VISIO porro beata ænigmaticam cognitionem excludit: quoniam eidem
repugnat. Quod verò ad rerum cognitionem Christo domino inditam di-
uinitus, & infusam attinet: illud omnino habendum est: fuisse hanc scientiam
multo præstantiorem cognitione Angelica: quandoquidem & euidentior,
certiorque extiterit: (namque vis luminis indita animo Christi, fuit excellē-
tior: & acrior ea, quæ est mentibus Angelicis indita) & multo plures res co-
gnobiles sit complexa. Cæterum species intelligibiles animo Christi im-
presse, & insculptæ, longè sunt inferiores iis: quas Deus mentibus Angelicis
insculpsit: & impresit: sunt enim minus in representandis rebus vniuersales:
id quod erat rei recipienti conueniens: namque natura ita comparatum est,
vt anima humana diuersas naturas specificas, diuersarum formarum intelli-
gibilium interuentu intelligat, & cognoscat. Id quod non sic putamus esse
intelligendum, quod species illæ infusæ, solas naturas specificas animo propo-
nant contuendas, nam & indiuidua, atque ad eò proprietates indiuiduas re-
præsentant, & non solum substantias: verum etiam propria accidentia refe-
runt. Namque illæ species sunt similes formis Angelicis in representandis re-
bus, idque quod ad res obiectas, non tamen quod ad modum representandi, at-
tinet. Nam particularius repræsentant: iam autem formæ illæ Angelicæ sunt
ad exemplar diuinæ essentiæ effictæ, quæ vna existens res multas, easque inter
se dissidentes, distinctissimè, illarumque rerum omnia exprimit, atque refert,
Cæterum diuina essentia est vna rerum omnium, & propria rei cuiusque si-
militudo: at formæ intelligibiles inditæ, hoc ipsum particularius imitan-
tur.

HO C etiam formæ intelligibiles inditæ mentibus Angelicis præstant for-
mis inditis menti Christi: quoniam illæ ad vsum sui decursum: aut applica-
tionem ad phantasma neque requirunt, neque admittunt, hæ verò vt non
necessario requirant, admittunt tamen, id quod iam supra docuimus.

HI N C illud primum consequitur, scientiam Christi infusam, esse in va-
rios, eosque specie dissidentes habitus distributam, deinde Christum vna
& eadem specie leonis, non solum naturam illam leoninam, verum etiã res
singulas illi subiectas cognitatas habuisse: quæ sunt, fuerunt, vel aliquãdo erūt,

idque tam abstractiue, quam intuitiue.

DEINDE illud intelligitur, non esse recipiendas assertionum Scoticarum duas, secundam. s. & septimam. Nam quod ad rationem secundę illius assertionis attinet: negamus in Christo inesse singularum rerum proprias formas intelligibiles, siquidem formę inditę animo Christi, sint eminentioris ac superioris ordinis iis, quas mens hominum acquirit, & fingit, hæ namq; naturas atque substantias per abstractionem à rebus singulis, & proprietatibus indiuiduis repræsentant: at species illę infusę, & naturas ipsas, & res singulas repræsentant: ac proinde non necesse est iuxta numerum rerum singularum, formas ipsas multiplicari. Ita cęterę consecutiones nihil habent firmitatis.

NEGATVR itidē septima assertio. Namq; species leonis animo Christi indita, est quędam imago non solū nature Leoninę absolute, & abstractę, verum etiam eiusdē sic vel sic indiuiduę, qualificatę, quantitatę, & existētis, repræsentant enim naturā leonis sub quacūq; accidentaria dispositione. Quo efficitur, vt interuentu illius speciei non solum cognouerit Christus naturā leonis: verū etiam intuitiue viderit omnia ipsius indiuidua.

HÆC porrò species & si ex parte rerū repræsentatarū, non semper eodem modo repræsentet, aliter enim rem animo proponit cū existit: & aliter cū non existit. Nam leone existente repræsentatur vt existēs, secus vero non existēte. Ceterum repræsentatiuū semper est idem: neq; mutationem aliquam subit, re quouis modo cōmutata.

AD hæc huiusmodi species non sunt adęquatę terminis incomplexis, quę admodum visum est Scoto, sed sunt diuinę essentię imitatrices: non solum quæ res ipsas secundum se repræsentat: verum etiam quæ repræsentat coniūctiones, tam necessarias: quam contingētes. Ita decima conclusio Scotica falsa est. Namque anima illa Christi beatissima, sui ad formas illas intelligibiles applicatione, non præsentia modo, verum etiam præterita, & aliquando futura cernebat.

DVO tamen illa quę asseruimus scilicet & cognitionem rerum Christo Domino infusam, esse excellentiorem ea, quę conuenit Angelis, itemque species animo Christi inditas, esse minus vniuersales iis, quas Deus in seuit mentibus angelicis, Scoto non probantur, contrariamque omnino sententiam tuetur.

Scot. 3. d. 14. q. 4. **AC** Christo infusam scientiã, esse angelica inferiorē, ita ostendit. Quanto intellectus est imperfectior, tanto intellectio est imperfectior, siquidē si moto

miraculo, intellectio elicitur consentaneè naturali intellectus facultati, at intellectus animæ Christi est imperfectior, & obiectum est idè respectu vtriusq; scilicet angelici & Christi intellectus, multo igitur imperfectius res ipsas in genere proprio, tam abstractiue, quam intuitiue cognouit animus ille Christi, quam Angelus.

SPECIES porrò Christo inditas esse præstantiores, ita demonstrat. Christo Domino tributa est summa gratia, est igitur verosimilimū fuisse illi tributas perfectissimas formas intelligibiles: quarum interuentu cognitione abstractiua habituali omnia perfectissime nouerat.

PRIVS illud argumētum diluitur hoc pacto. Propositio illa verà esset si intellectio ab intellectu & obiecto solum proficisceretur (id quod tamè Scotus vult esse concessum) sed adsit oportet lumen intelligibile: hoc ipsum vero cū multo præstantius sit infusum animo Christi, quam mentibus Angelicis, fit vt anima illa, res in proprio genere, tam intuitiue, quam abstractiue perfectius cognoscat: non quidem vi intellectus, sed vi luminis, illi menti diuino munere concessi.

POSTERIVS dissoluitur negata consecutione. Namq; vt cognitio beata respondeat quadam proportione gratiæ, siquidem non sit cōnaturalis creature, sed omnino nature create facultatem superet: ac proinde nature nullo modo, sed gratiæ respondet, infusa tamen, siue indita cognitio in iis est, quæ sunt creature cōnaturalia: ac proinde perfectioni, ac facultati nature quadā proportione respondet: ita cognitio Christi infusa, est ad hominis naturā accommodata, quæ ita comparata est, vt per formas minus vniuersales intelligat. Vt fuerint tamen species Christo inditæ, longe imperfectiores iis, quæ sunt inditæ mentibus angelicis: cognitio tamen Christo infusa, angelicæ cognitioni, cum euidencia, & certitudine, tum multitudine rerum cognitarū antecelluit. Nouit enim Christus interuentu cognitionis infusæ, & quicquid vi & acie humanæ mentis homini est cognobile, & quicquid diuini luminis illustratione patefieri homini potest. Cognitum enim habuit quicquid pertinet ad ordinem cum nature, tum gratiæ. Nouit etiam omnes res singulas, id quod ad perfectionem intellectus practici Christi: atque adeo ad prudentiam ipsius, non solum Monasticam, verum etiam politicam, Basilicam, & Monarchicam attinebat. Est illi siquidem totius orbis, tam coelestis, quam terrestris, imperium à patre tributum, iuxta illud quod est apud Mat. ult. Data est mihi omnis potestas in caelo, & in terra: hæc autem omnia Angelis non sunt cognita.

Matthæi
ultimo.

DE BEATA CHRISTI COGNITIONE.

Quæstio. VII.

Vtrum Christus omnia in verbo cognouerit.

FVIT & aliud creatæ cognitionis genus in Christo, quod ipsum in diuinæ naturæ contemplatione positum est. Etenim anima illa Christi diuinam naturam, cui erat hypostaticè coniuncta, cernebat, inque verbo, ceu in speculo omnia intuebatur. Ac animam Christi hac sui cum diuino verbo coniunctione, beatitudinem, quæ in eiusdem verbi contemplatione consistit, fuisse consecutam, nulli eorum qui res diuinas tractauerunt, venit in dubium. Qui enim fieri potuit, vt anima illa Deum non cerneret, quæ eidem Deo esset hypostaticè coniuncta? Cæterum an omnia, diuinæ naturæ conspectu, cognosceret, hoc multis venit in dubium, estque in controuersiam & contentionem adductum.

Capit. 3.
d. 14. 19. 3

SVNT enim quibus visum sit, res creatas in diuina natura omnino non cerni, id quod hisce argumētis volunt esse persuasum. Nulla res cernitur imagine ipsius conspicua, alioqui Cæsarem viderem, eiusdem imagine oculis proposita, itemque somnia essent vera, vt quæ sint rerum quædam simulachra, & imagines: at diuina illa natura res creatas ceu imago quædam refert, & exprimit, non igitur ipsius conspectu res creatæ cernuntur.

Ioan. 1.

ADDE, quia si beata mens in Verbo rem creatam contuetur, eamque distincte cognoscit, eadem contemplatione nouit, verbum ipsum non esse creatum illud, quod in ipso cernitur, at hoc omnino falsum est. Namque res creata, quæ cernitur in Verbo, non est quiddam aliud à Verbo distinctum, id quod diuus Ioan. apertissime significauit inquiens, quod factum est, in ipso vita erat: perinde ac si diceret, rerum pro creatarum essentiam in Verbo, esse vitam, esse diuinitatem, esseque æternitatem.

PRÆTEREA, si eodem actu simul cognoscit verbum, & rem in Verbo, eadem etiam dilectione posset, cum verbum ipsum, tum creaturam diligere. Namque cuius cognitioni amor respondet, hoc tamen effici non posse declarat extremorum diuersitas. Namque Deus & creatura, diuersa sunt extrema: quare vt Dei dilectio, sit etiam creaturæ dilectio, fieri non potest.

HÆC facile diluuntur. Ac quod ad primū argumentū attinet, dicitur triplicem esse imaginem: est enim quædam imago, quæ rei quam refert, similis est,

& si

& si non similitudine naturæ: certe reali, aut coloris, aut quantitatis similitudine. Est alia quæ rem, sub conditionibus eidem non conuenientibus representat. Tertium genus imaginis, vt non sit cum re, quam refert, naturæ societate coniunctum, est tamen illi in representando similitimum, nempe quod omnia quæ insunt & spectantur in re, perfecte, ac distinctissime, siue secretissime referat. Propositio igitur illa maior vera est, quod attinet ad primum, ac secundum genus imaginis, nam primum genus imaginis semper eodem modo representat, quantumuis res quam exprimit, cõmutetur: ac proinde potest rem præter atque est representare. Non sic habet in tertio imaginis genere, ex quo vt vt omnia sub quacũque dispositione, tertio illo genere represententur, eoque conspecto cernantur, huiusmodi imago est diuina natura, tametsi res in diuina natura, non tam sicut res in speculo, quam ceu effectus in causa conspiciantur.

AD secundum, conceditur consecutio, & negatur minor propositio, quod vero ad probationem attinet, dicimus: rem visam in verbo posse duobus modis spectari, vno modo quoad illam entitatem, quæ illi conuenit vt ens est ceteris entibus adnumeratum, altero modo quoad illam entitatem, quam habet in verbo: priori modo res in Verbo conspecta est aliud quiddam ac diuersum à Verbo, posteriori vero modo est ipsa diuina essentia: ac posteriorem hanc essendi rationem Ioannes spectauit, cum dixit: quod factum est, in ipso vita erat.

AD tertium, negatur assumptio. Namque vt Arist. author est, vbi vnum ad alterum refertur, ibi vnum quiddam duntaxat est: ita fit vt eadem dilectione diligatur creatura & Deus, siquidem in dilectione Dei, dilectio creaturæ includatur: quemadmodum in mediis quoq; finis expetitur.

Liche. 2
d. 3. q. 11.

ITA illud omnino persuasum esse debet, cerni res in Verbo, esse que rerum in Verbo cognitionem intuitiuam. Etenim intuitiue potest aliquid cognosci bifariam, vno modo, vt cognitio immediate terminetur ad rem cognitam sub propria existentia: ipsaque vis cognitiua à re presente, & existente moueatur. Altero modo, vt cognitio intuitiua immediate quidem ad representatiuum præsens, quod ipsum rem representatam vi, efficientia, & eminenter continet: mediate verò, ad rem ipsam representatam terminetur, ipsaque potentia cognitiua immutetur, non quidem ab obiecto, sed à representatiuo, supplente vicem obiecti. Ac priori quidem modo res intuitiue cernuntur in proprio genere, posteriori verò modo in diuina essentia: siue res sint, siue non sint.

ipsa

Thom.
veri. q. 8.
art. 11.

QVONIAM vero quicquid diuina illa natura vi, efficiencia, atque adeo naturaliter continet: angelica natura intentionaliter continet: hinc efficitur, vt quicquid diuina natura naturaliter representat, id ipsum similitudines angelicis mentibus, atque animæ Christi inditæ intelligibiliter representent, ceu ad exemplar diuinæ essentiæ effectæ. Ac proinde mens angelica, interuētu illarum similitudinum, res existentes intuitiue cognoscat.

QVOD vero attinet ad secundum theorema, quod ipsum propositum nobis est initio ad explicandum: quibusdam Theologis, iisque doctissimis, visum est: animam Christi omnia in verbo cernere. Ac Scotus quidem ita argumentatur. Id quod potest multas actiones, quæ inter se non pugnant obire, quemadmodū potest duas actiones suscipere, ita & plures duabus, idq; nullo exitu: nam quibuscumque actionibus positis, nulla sequitur repugnantia: at anima Christi vim ac facultatem habet infinitarum visionum in verbo, simul igitur visiones illas potest obire, ac proinde infinita cognoscere. Nam hinc nihil consequitur quod repugnet, neque ex parte receptiui, neque ex parte actionū, siue obiectarum rerum, id quod tñ accidit in materia naturalium formarum receptrice. Nam & si naturalem quandam vim ac facultatem recipiendi omnes formas contineat, non tamen omnes simul potest recipere, ob eam quæ in formis cernitur, repugnantiam, siue dissimilitudinem.

PRÆTEREA nonnullis placuit, Christum in Verbo omnia habitu nosse, igitur & actu, namq; actus secundus est præstantior actu primo, iam vero id quod excellentius est, Christo tribuendum est.

ADDE, quia si anima Christi potest recipere infinitas species intelligibiles, potest etiam recipere simul infinitas intellectiones, quandoquidem par sit vtriusque receptionis ratio, at potuit recipere infinitas formas intelligibiles, nam cognitione abstractiua habituali omnium rerum quiditates cognitatas ac comprehensas habuit, iam autem formarum & magnitudinū formæ sunt infinitæ, habuit igitur anima Christi illarum quiditatum species intelligibiles, igitur, &c.

ITA concludit Scotus animam Christi in Verbo omnia & infinita contineri, idque vel infinitis intellectionibus simul à vi intelligendi profectis: vel certe vnica intellectione siue visione, quæ ad infinita simul obiecta terminetur.

NEQVE hinc, inquit, illud consequitur, vt aut intellectus sit infinitus intensiue: aut intellectio infinita extensiue: non illud quidem prius, quoniam

intel

intelligere est perfectio quædam accidentaria, igitur infinitarum rerum intellectio non efficit intellectum entitate infinitum, efficit tamen, vt intellectus pluribus cognitionibus perficiatur, id quod pertinet ad accidentariam perfectionem intellectus. Neque hoc posterius consequitur, partim quia ille actus intelligendi, non sit comprehensiuus primi obiecti, scilicet diuinæ essentia, neque secundariorum obiectorum in diuina natura clucentium, nempe cum sua natura & perfectione non sit illa intellectio, aut primi obiecti, aut secundariorum apprehensio: partim quia infiniti illi respectus, ad infinita illa obiecta in Verbo lucentia terminati, inque illa vnica visione fundati, non sunt reales, & actuales, sed potentiales, & fundamentales, quandoquidem obiecta illa ad quæ terminantur, non sunt actu existentia.

HÆC Scoti sententia nullo modo defendi potest, partim quia ponit actu infinita scilicet infinitas intellectiones, partim quia cōcedit infinita actu posse pertransiri, id quod pugnat cum natura infiniti, partim quia illa infinitorum cognitio esset intensiue infinita, & non solum extēsiue. Nam si plura ceu tria distincte intelligere, perfectius quiddam est: quam pauciora ceu duo: certe intelligere plura tribus, erit multo perfectius: ac proinde infinita intelligere, erit necessario perfectionis infinitæ.

SCOTICA vero argumenta id quod est propositum non efficiunt. Nam quod ad primum argumentum attinet, negatur propositio, namque vt non pugnet duas aut tres aut certe multas actiones poni: pugnat tamen vehementissimè infinitas actu poni, eaque repugnantia non oritur ex repugnantia actionum, sed ex eo quia infinitum actu esse nullo modo potest. Anima vero Christi vim habet eliciendi infinitas intellectiones, non quidem simul, sed quodam successu, idque non categorematice, sed syncategorematice. Vel certe anima Christi vnica visione illa omnia attingit, idque non collectim: sed diuisim ac distributim. Nam vt author est Augustinus, fortassis ibi cogitationes nostræ nõerunt volubiles, ab aliis in alia euntes neque redeuntes, sed scientiam nostram vnico intuitu habebimus. Non negat Augustinus, quin aliud atque aliud subinde beatis mentibus representetur: sed negat illa cerni, alia, atque alia subinde visione: sed eadem elicitue, quamuis non obiectiue, aut terminatiue. Neque enim oportet vt nõnulli putauerunt, quod cum variatur id quod est sub oculos subiectum: visio quoque ipsa euarietur: sitque alia subinde visio rei quæ recens sub visum, ac conspectum cadit. Nam illud quod recens adiungitur, & ad intuendum proponitur, pertinet ad totale obiectum.

August.
Trini. 15
cap. 15.

Gab. 3.
d. 13. q.
vni, ar. 1.

Q 5 AD

Item. 3. **d. 14. q. 2.** **ar. 3.** **Capr. 3.** **d. 14. q. 2.** **Caiet. 3.** **P. q. 11.** **ar. 6.**
AD secundum, negatur consecutio: quia & si habitu possint à potentia finita infinita cognosci, non tamen actu simul, vt idem Scotus docet q. 3. d. 14. nosque ipsum id superiori quæstione, conclusione quarta retulimus.

AD tertium respondet Cap. Animam Christi in verbo res tametsi infinitas, per vnicam speciem, scilicet diuinam essentiam intueri. Adhæc interuentu scientiæ infusæ, cognitæ habere infinitas species numerorum & magnitudinū ceu figurarū per similitudines finitas. Nāque similitudines rerum indi- cæ animo Christi, solum sunt substantiarum similitudines, quæ eedem omnia, quæ rei conueniunt, tam accidentario, quam essentialiter, representant. Ita nullæ accidentium similitudines, aut indiuiduorum sunt animo Christi impressæ, aliōqui vel Christus non omnia cognouisset, vel certe oporteret inesse in Christi animo infinitas actu formas intelligibiles: at vtrumque falsum est.

SUNT qui putauerint, animam illam Christi, omnia quæ verbo sunt cognita, in diuina essentia habitu cognoscere, non actu. Ac de probatione posterioris particulæ inter hosce constat. Volunt enim id, vel maxime perspectū, quoniam aliōqui vis intelligendi animæ Christi, naturali alterius animi perfectioni, infinite antecelleret: id quod omnino falsum est. Consecutio verò hinc intelligitur: quoniam si plura cognoscere, maiorem in vi intelligendi excellentiam requirit, certe infinita cognoscere, infinitam excellentiam requirit. Consequentis porro falsitas vel ex eo constat maxime, quia nihil creatum, & finitum, infinitæ perfectionis particeps esse potest.

ADDE, quia animus in multa simul intentus, imperfectius cognoscit, in infinita igitur actu simul intentus, nihil omnino cognoscit: hac posteriori probatione vtuntur Guilelmus, Varro, & Scotus.

Henr. quodl. 5. q. 14. **QVOD** vero ad priorem illam huiusce assertionis particulam attinet: dissident inter sese Theologi. Nam Henrico visum est, animam Christi omnia in Verbo habitu cognoscere, interuentu cuiusdam habitus inherētis in anima Christi, qui idem est ratio cognoscendi illa omnia distincte, & sub propriis rationibus. Hoc tamen non probatur Scoto, partim quia ille habitus esset infinitæ intensiōis, nempe qui esset formalis ratio cognoscendi infinita obiecta, quorum quodlibet certum perfectionis gradum in ratione formali sui cognitiua requirit, partim quia ille habitus habeat necesse est actum ad equatum, vel vnum, vel multos. Itaque fit vt habitus sit infinitus, vel actus qui est infinitorum obiectorum non sit infinitus, ac proinde quemadmodum habitu potest infinita videre, etiam actu potest.

QVO circa Scotus & Varro aiunt, infinita in diuino verbo habitu cognosci, non quidem per habitum inhærentem, sed per præsentiam actus primi, nempe diuinæ essentia, quæ virtualiter continet omnia obiecta secundaria, ac proinde cernens diuinam essentiam, proximam habet omnia obiecta secundaria cernendi, & cognoscendi facultatem. Ita de sententia Scoti anima Christi infinita contuetur, non quidem collectim: ac simul, sed distributim & quodam successu: qua scilicet ad hoc vel illud contuendum se se accommodat.

D. Thomæ longe diuersa est sententia, quam eandem hisce assertionibus exponimus. Est autem prima assertio huiusmodi. Anima Christi cernit in Verbo omnia præterita, præsentia, & futura, facta scilicet dicta, & cogitata, idque simul vnico intuitu. Namque hæc ad se pertinent omnia, vt qui sit iudex omnium, viuorum scilicet & mortuorum: cuique sit rerum summa à Deo parte demandata: iam vero beatorum quiuis omnia ad se pertinentia in Verbo intuetur: simul autem & vnica visione illa cernit: quoniam simul, & vnica visione illa cernuntur, quæ per eandem speciem repræsentantur. Tum enim illa multa, vnum obiectum totale ex multis partialibus constans efficiunt. Ita fit vt tectum, paries, & fundamentum, simul intelligantur, & vnica intellectione, cum sub domus specie ante mentis oculos proponitur. Quare cum beatæ mentes res cernat conspecta diuina essentia, sequitur vt nullo successu, sed simul & vnica visione res cernant.

Thom. 3.
p. q. 10.
ar. 3.

Thom.
1. p. q. 12.
ar. 10.

SECUNDA assertio. Anima Christi in Verbo nõ cognoscit omnia, quæ ipsum Verbum cognoscit. Id vero ita ostenditur. Cognoscens omnia quæ Verbum cognoscit, verbum ipsum comprehendit: at nulla creatura potest verbum comprehendere, non igitur omnia, quæ verbo sunt cognita, creature comprehensa, ac perspecta esse possunt. Propositio ostenditur. Nam cognoscens omnia, quæ verbum cognoscit, nouit & illa, quæ secundum aliquam differentiam temporis sunt actu, & illa quæ fieri possunt à Deo, nunquam tamen erunt: at harum rerum cognitio est diuinæ essentia comprehensio: etenim cognoscens adæquatam effectum causæ, cognitam atque comprehensam habet vim causæ: nam vis alicuius cognoscitur ex eo in quod valet, ex quo fit vt adæquata effectus cognitio, adæquatam inferat cognitionem virtutis, ac proinde adæquatam cognitionem causæ. At infinitum à re creata minime comprehendi potest.

Thom. 1.
p. q. 12.
ar. 3.
Item 3.
p. q. 10.
arti. 2. d.
ver. q. 2.
ar. 4.

TER TIA assertio. Anima Christi in Verbo nouit infinita, quadam simplicis intelligentiæ cognitione. Namque nouit omnia quæ vi ac potestate in

Thom. 3.
p. q. 10.
ar. 3.

cre-

creatura continentur, hæc vero ipsa sunt infinita, ac simplici notitia cognoscuntur, nouit igitur anima Christi, &c.

QVARTA assertio. Anima Christi nouit infinita actu in Verbo. Ostenditur. Anima Christi nouit in Verbo omnia, quæ Deus nouit scientia visionis: at hæc sunt infinita: nouit igitur in Verbo actu infinita. Propositio ostenditur. Anima Christi nouit omnia quæ sunt erunt, vel fuerunt actu, siue à Deo illa proficiantur: siue à creatura: hæc autem sola sunt, quæ cadunt sub scientiam Dei, quæ dicitur visionis: nouit igitur omnia quæ Deus nouit scientia visionis. Assumptio vero ostenditur. Nam hominum affectus, & cogitatus infinite actu multiplicabuntur. Hæc sunt nobis tradita à diuo Thoma, quæ eadem probata sunt Thomæ de Argentina Augustiniano: cæterum multis aliis non probatur. Quocirca refutandæ à nobis iam singulæ assertiones sunt aduersariorum refutationibus.

Thom. 3.
p. q. 10.
ar. 2. ad 2

Thomas
Argentin.
3 d. 14. q.
vnic. ar. 3

AC secundum illud argumentum, quo ostenditur animam Christi non cernere omnia actu in Verbo, valet ad refellendam posteriorem primæ assertionis particulam: quocirca ita dissoluendum est. Multorum quæ multa sunt intellectio, & perceptio, animi ad illa intentionem imminuit, longe tamen aliter res habet, cum illa multa ceu vnum, vel per modum vnius intelliguntur, tum enim in multa simul animus, citra vllam attentionis imperfectionem, potest intendere. Namque illa multa, non vt multa interque se differentia, sed vt vnum quiddam intelligibile animo obiciuntur, ita autem habent ea, quæ vnica specie animo repræsentantur, quæue in alio cernuntur. Qua enim cernuntur in illo vno, neque inter se se, neq; cum illo vno numerantur.

Caiet. 1.
p. quæst.
12. ar. 10.

CONTRA obici potest, beatæ mentes in diuino illo Verbo non solum res ipsas contuentur, verum etiam earum inter se se, & à diuino illo Verbo distinctionem, differentiamq; agnoscunt, alioqui res ipsas distincte non cognoscerent, igitur quæ multæ, ac quæ differentes repræsentantur.

Scot. 3. d.
14. q. 2.

SCOTVS illud argumentum diluit bifariam: vno modo vt dicat, re vera multa indistinctius, imperfectiusque simul cognosci, quam pauciora: cæterum id non conuenit intellectui, quæ est prior actu elicitio: sed ob aliquid aliud concomitans, quod ipsum ab esse putandum est ab animæ Christi intellectu. Altero modo ita respondet vt dicat, intellectum illum Christi non elicere visionem primi obiecti, quæ eadem est visio secundariorum obiectorum: sed recipere potius, ceu à diuina voluntate profectam: iam vero diuina illa natura, quæ potuit præstare animæ Christi infinitarum rerum conspectiones, potuit etiam in ipsa efficere visiones æque distinctas & perfectas, multarum atque pau

paucarum rerum.

HOC loco existit questio haud vulgaris. Vtrum scilicet beata mens eliceat diuinę naturę visionem: an recipiat potius? cuius explicationem omittendā nobis hoc loco putauimus, ne longius quam par est, ab eo, quod est ad tractandum propositum, digrederemur. Quod vero ad argumentum attinet, dicimus, omnino animam Christi distinctē, idq; vnico a^utu in Verbo res ipsas cernere, quandoquidem illa per eandem similitudinem, etiam vt distincta representantur. Est enim diuina essentia cuiusque rei distinctissima imago & similitudo. Iam vero quę distincte per diuersas species repræsentatur, diuersas postulant animi ad illa applicationes: ac proinde non æque distincte simul intelliguntur, ac si separatim cognoscerentur.

SECUNDA assertio varie refutatur: aduersariorum tamen argumenta facile dissoluentur: si hæc tria nobis probentur. Principio illud persuasum esse volumus, diuinę naturę comprehensionem non esse in eo positam, vt Deus totus cognoscatur, nihilque ipsius intuentem later. Neq; item in eo, vt totus illius obiecti modus cernatur, namque beati vident Deum sicuti est, hoc est, cernunt ipsius infinitatem: ipsius infinitam essentiam, potentiam, & cognobilitatem: sed in eo posita est Dei comprehensua cognitio, vt ille modus, hoc est, infinita cognobilitas videnti conueniat, ita scilicet vt videns diuinā essentiam infinite cognobilem, ipsam infinite cognoscat. At hoc creaturę conuenire non potest.

SECUNDO illud probatum cuique esse volumus: diuinam naturam esse naturale obiectum solius diuini intellectus: à cæteris autem esse conspecta m diuino munere & gratia. Solus enim Deus se naturaliter intuetur, beatę mētis ipsum diuino munere intuentur. Ex quo iam efficitur, vt quę indiuiua essentia elucet, solī Deo naturaliter repræsentetur: intellectui vero creato diuina gratia & voluntate: ac proinde tot res eidem represententur, quot Deus ipsi vult esse repræsentatas: quotue ipsius beatitudo requirit.

TERTIO illud notandū est, quod quāuis res omnes, tam creatę, quā procreandę, & procreabiles minus quiddam sint, quam diuina natura, si ipsarū propria entitas spectetur: attamen quā in diuina essentia continentur, non sunt minus quiddam, sed vnum & idem: neque est excellentius illa, quā huiusmodi intelligere: quam ipsam diuinam essentiam.

HIS suppositis facile diluuntur aduersariorum argumenta, Scoti scilicet, Durandi, Gabrielis 3. dist. 14. Illud præterea adiungimus, animam illam beatam Christi, multa possibilia siue creabilia in verbo cognoscere, non tamen

omnia

omnia, id quod non proficiscitur ex possibilitate vlla inter se se repugnantia: sed ex eo quia vis causae cognita omnino ac comprehensa teneri non potest. Hoc vero est magnopere notandum.

DE quarta conclusione etiam controuersia est, eaque duobus illis argumentis refutatur, quibus ostenditur animam Christi non potuisse omnia actu in Verbo cernere. Adiungit praeterea Gabriel, si anima Christi cerneret in Verbo infinita actu: & distincte, aut illa cerneret vnica intellectione aut multis, si vnica, illa est infinita, vt quae attingit infinita obiecta, ac proinde aequipollent infinitis intellectionibus ad illa infinita singulatim terminatis: si multis ac distinctis, illa igitur sent infinita, vt quae singulatim infinita obiecta attingat, at neutra infinitudo cadit in animam Christi non igitur. &c.

PRÆTEREA, inquit Adamus, anima Christi non potest plura intelligere quam Deus possit facere: at Deus non potest efficere actu simul infinita, non igitur illa eadem actu simul potest anima Christi intelligere.

ADDE quia posset esse odium infiniti demeriti: si quispiam videlicet infinitos homines simul visos, & ante mentis oculos propositos, odio haberet: aut contra amor infiniti meriti, si eosdem ipsos charitate prosequeretur.

ACCEDIT, quia fieri non potest, vt infinitum percurratur, iam verò. Si cognitio animae Christi, actu ac singulatim infinita obiecta attingit: certe infinitum pertransitur. Id quod rationi rei infinitae vehementissimè repugnat.

HÆC omnia argumenta diluuntur. Ac quod attinet ad argumenta Scoti & Varronis: prius argumentum dissoluitur negata consecutione. Nam visio rerum in verbo non quantificat, aut modificat visionem: sed videre perfectius vel imperfectius ipsum verbum. Est quod nobis obiiciat aduersarius. Tanto quis perfectius cernit principium, de tua sententia, quanto plura cernit in principio: quare si infinita cognoscantur in principio, infinite cognoscitur principium, cum igitur anima Christi infinita cernat in Verbo, est igitur illa visio ac cognitio infinita. Negamus consecutionem, nam vt cernat anima Christi infinita in Verbo, non tamen omnia. Namque vt nouerit infinita vnus ordinis, reliqua sunt tamen infinita alterius ordinis, iam verò infinita Dei cognitio in visione & comprehensione omnium consistit. Scotus concedit illam animae Christi cognitionem, qua omnia cognoscit in verbo, esse infinitam, non quidem intensiue, siquidem illa cognitio, non sit naturalis animae Christi ex principiis naturae profecta, sed extensiue, siquidem attingit tot obiecta, quot attingit diuina cognitio. Adde quia Deus illa eadem perfectius videt, quam anima Christi.

NOBIS non probatur vllomodo hæc Scoti sententia. Nam si anima Christi tot obiecta cognitione attingeret: quot attingit ipse Deus, certe vim omnem diuinam comprehensam haberet, vt quæ cognosceret adæquatum effectum illius causæ, ac proinde respectu rei cognitæ illa cognitio esset perfectissima: & infinita: tamen si ex parte cognoscentis diuina cognitio esset perfectior.

POSTERIVS argumentum Scoti iam est dissolutum. Quod vero ad argumentum Gabrielis attinet, dicimus animam Christi, vnica cognitione infinita in Verbo cognoscere, negamus tamen consecutionem, ob eam quam iam exposuimus, causam. Dici etiam potest illam cognitionem esse infinitam ex parte, scilicet extensiuæ: non tamen infinitam simpliciter, & intensiuæ. Nam cognitio infinita intensiuæ posita est incomprehensione essentiæ infinitæ. Etenim res obiecta intellectui est essentia, quare cum ea, quæ cernit anima Christi in Verbo, sunt essentiæ finitæ, infinita tamen multitudine, sequitur illam cognitionem non esse simpliciter infinitam, sed ex parte: vel certe esse cognitionem altioris ordinis.

AD Adami argumenta, priori responderetur, antecedentem propositionem esse falsam, quemadmodum & illa, quicquid Deus intelligit potest efficere. Nam Deus intelligit mala, quæ eadem Deus facere non potest, item quæ intelligit repugnantia, quæ eadem sub diuinam actionem cadere minime possunt, iam vero infinita simul produci repugnat.

POSTERIVS ita diluitur, quantitas meriti aut demeriti non sumitur ex obiecto, sed ex gradu siue quantitate essentiali rei expenditur, hæc porro essentialis quantitas meriti ortum habet ex quantitate charitatis, vt. scilicet illud sit maius meritum, quod ex perfectiori charitate proficiscitur.

POSTERIVS argumētum est explicatu difficilius, dilui tamen potest consentaneè doctrinæ D. Thomæ. i. p. quæst. 14. arti. 12. ad. 3. Item contra Gent. 1. ca. 69. Notandum est igitur de sententia diui Thom. per transitionem infiniti duobus modis accipi posse, vno modo vt idem sit, quod enumeratio partium singularum quodam successu: altero modo vt idem sit quod adæquatio siue comprehensio. Illud enim dicitur adæquari, & comprehendi, cuius nihil est extra comprehendentem: sed totum coercetur & continetur. Ponitur ergo duplex conclusio. Priori modo infinitum pertransiri non potest, neque ab ente finito, neque infinito, id quod sic ostenditur. Priori modo rei infinite pertransitio constat singularum partium enumeratione: at partes singulæ rei infinite non possunt complete denumerari, nam alioqui veniretur

ad

ad extremam partem: iam verò infinitum nullo extremo continetur, non igitur priori modo infinitum potest pertransiri. Hinc iam intelligitur, infinitum ea ratione quæ infinitum est, non modo non à creatura, sed neque à Deo ipso posse cognosci. Nam cognoscere infinitum quia infinitum est, est aliud nihil quam infinitum cognoscere, singulas partes enumerando: ac persequendo: at partium singularum persecutio compleri non potest: non igitur infinitum, quia infinitum est potest cognosci.

POSTERIOR conclusio: infinitum posteriori modo potest pertransiri. Ostenditur, illud pertransiri posteriori modo: cuius nihil latet comprehendentem: at nihil rei infinitæ latet ipsum Deum: igitur Deus pertransit infinitum posteriori modo. Assumptio ostenditur. Nam quemadmodum in infinito, quacunque parte data datur ulterius: neque est vllus exitus: nullumque extremum: ita etiam Deus quacunque parte infiniti inspecta, cernit ulteriorem, non tamen eius cognitio extremam partem attingit: quam nullam cernit. Non enim rei infinitæ partes sunt collectim omnes. At nulla pars remanet incognita, nihil igitur rei infinitæ latet ipsum Deum.

HINC sequitur infinitum posse perfecte cognosci, non quidem quatenus infinitum, hoc est, per partium enumerationem, sed quatenus finitum, hoc est, per ipsius comprehensionem, adæquationem, & quasi finitionem. Nam auctore Augustino, illud comprehenditur: quod cognoscentis notione finitur. Adde quia non cognoscitur quodam successu: sed simul ceu infinitum quiddam.

ANIMA igitur Christi, infinitum multitudine cognitum habet in Verbo: non quasi pertransiendo, ut argumento conficitur, sed quasi adæquando.

QUOD verò attinet ad quantitatem beatitudinis animæ Christi, id est omnino sentiendum, quod de Christi gratia diximus esse sentiendum: quando quidem beatitudo gratiæ respondet. Est igitur beatitudo animæ Christi summa ac maxima de lege, non tamen absolute & simpliciter, quod ipsum testatur D. Thomas 3. p. quæst. 11. artic. 4. ad 3. Ac de scientia animæ Christi hætenus.

DE POTENTIA ANIMÆ CHRISTI.

Quæstio. VIII.

Vtrum anima Christi fuerit omnipotens?

In coassumptis numeratur etiam potentia. Quo circa illud imprimis venire in quæstionem solet, vtrum anima Christi habuerit omnipotentiam?

Namque

Namque affirmationi illud maxime suffragatur, quoniã anima Christi tãtam habuit scientiam, quantam Deus habet: cum igitur Deus omnia possit efficere quæ nouit, relinquatur & animã Christi, cum similiter nouerit omnia, potuisse etiam omnia efficere.

AD DE, quia Christus omnem est scientiam consecutus, practicã. s. & theoreticã: quo efficitur vt omnia nouerit, quæ cadunt sub vtrinq; scientiam, ac proinde potuisse omnia efficere quæ nouit.

NEGATIONI tamẽ omnes Theologi assentiuntur, quorũ sententia nõ nullis assertionibus, interim prepositis nõnullis distinctionibus, explicatur. Prior distinctio est huiusmodi. Anima Christi potest spectari duobus modis, vno modo secundũ suã naturã: altero modo qua est diuino Verbo hypostatice cõiuncta: estq; proinde ipsius instrumentũ. Posterior distinctio est huiusmodi. Potentia potest bifariã considerari, vno modo secundũ formale inherẽtiam: altero modo secundũ assistentiã: etenim id quod potest quippiã efficere aut id efficit potentia formaliter in ipso inhxerente, aut vi alterius ipsi assistente. Nam & quæ per alios possumus: & ipsi quodã modo possumus.

ILLVD præterea præpositum esse volumus, potentiam esse principium quiddã effectiuũ, quod ipsum in aliud à se vim suã immittit, Arist. author. 5. Meth. Porro mutatio triplex est. Est enim mutatio naturalis, quæ efficitur vi naturalis efficientis, consentaneæ facultati & progressioni naturæ. Est mutatio miraculosa, quam efficit supernaturale agens: supra omnem naturæ rationem, & institutionem, vt illuminatio cæci hominis ab ortu. Tertia mutatio est illa, cuius interuentu res creatæ ex nihilo procreantur, & in nihilum tandem reuocari possunt. Quocirca illud efficiens est omnipotens, quod valet omnem mutationẽ efficere. i. cuius vis ad omnẽ mutationẽ creaturæ valet.

HIS ita positis & constitutis, ponuntur nõnullæ assertiones. Prima assertio. **ANIMA** Christi per vim & potentiam sibi formaliter inherẽtẽ: nõ est omnipotens. Id vero ita ostenditur. Anima Christi interuentu potentia sibi formaliter inherẽtis, non potuit omnem transmutationem efficere, non igitur per potentiam sibi formaliter conuenientẽ fuit omnipotens. Antecedens ostenditur. Namq; vis & potentia formaliter inherẽs in anima Christi, erat potentia creaturæ ex initiis naturæ profecta: sed omnis vis, & potentia creaturæ, certis limitibus continetur, & definitur: quemadmodum ipsa essentia creaturæ: non igitur valet ad omnia.

ADDE, quia si anima Christi per potentiã sibi formaliter inherẽtẽ, valeret ad omnia, & quelibet anima per potentiã sibi formaliter cõuenientẽ, ad oĩa

valeret, id quod aperte falsum est. Cōsecutio vero hinc liquet, quoniā vis illa ex principiis naturæ proficiscitur, quare ubi sunt eadē principia: sit oportet eadem ac par ratio potentiæ: cū igitur in quauis anima cernatur eadem principia, insit etiam in quaq; eadem, ac par ratio potētiae oportet.

SECUNDA assertio. Anima Christi, per potentiam sibi formaliter inherentem ex initiis naturæ profectam, ad ea duntaxat efficienda ac præstanda valuit, ad quæ valet cuiusque hominis perfecti anima. Sunt autem ea, gubernatio proprii corporis, & humanarū actionum administratio, ac cæteræ actiones animæ continientes. Ostenditur. Potentia formaliter inherēs est cōsequens ipsius naturæ: at natura animæ Christi, specie erat cū natura cæterarum animarum consentiens: naturalis: igitur potentia animæ Christi, ad ea sola præstanda valuit: ad quæ valet potentia cuiuslibet animæ ex initiis naturæ profecta.

TER TIA conclusio. Anima Christi per nullam potentiā sibi formaliter inherentem, seu naturalem, siue supernaturalem, potuit efficere ea quæ trita naturæ via & ratione effici non possunt, cuiusmodi sunt opera miraculosa. Ac non fuisse in Christo naturalem potentiam, ad harū rerum effectiōem satis constat ex superiori cōclusionē. Accedit, quia potētia naturalis formæ est consequens: quare si anima Christi vim naturalem haberet efficiendi opera miraculosa, vis illa, naturæ humanæ esset consequēs, ac proinde in singulis hominibus cerneretur, vt qui natura cum Christo consentiant.

NEQVE fuisse homini Christo datam vim aliquam supernaturalem, effectricē huiusmodi operum miraculosorū, quæ formaliter hereret in anima Christi, ceu qualitas quædam permanēs, hinc ostenditur. Quemadmodum Christus Dominus humanas imbecillitates assumpsit: vt ipsarū interuentu, verè se esse hominem declararet: ita etiam miraculosa opera faciebat, vt diuinitatem testatā hominibus redderet: quare quæadmodū imbecillitates erant humanæ naturæ, ita etiā miracula deitatis.

HOC porrò ipsum multis Christi Domini testimoniis apud Ioannem apertissime confirmatur, Ioannes. 5. ita ait. Dominus, Pater meus vsque modo operatur & ego operor: perinde ac si diceret se p̄na vi operari, non igitur vi aliqua creata supernaturali sibi formaliter inhaerente. Id vero ipsum multo apertius testatur Ioann. 14. Pater, inquit, in me manens, ipse facit opera, item Ioan. 10. opera quæ ego facio in nomine patris mei, isaa testimonium perhibent de me. Quod nam est illud testimonium? Pater & ego vnum sumus. Hinc aperte intelligitur Christum Dominum miracula edidisse, vi & effica-

Ioan. 5.

Ioan. 14.

Ioan. 10.

effica-

efficacitate diuina, quæ sibi cum patre per essentiam cõmunis est, non autem
 vi aliqua creata supernaturali, in anima inhaerente, quæ ad huiusmodi actio-
 nes animam perficeret: ad huiusmodi inquam actiones miraculosas, supra
 naturæ ordinem & institutione. Nam quod attinet ad actiones animæ pro-
 prias, multæ qualitates supernaturales sunt animo Christi indite, quæ ad hu-
 iusmodi actiones obeundas animum ipsius summe, & decetissime perfice-
 rent: sunt autem huiusmodi actiones intellectus, & voluntatis actiones, &
 actiones meritoria, quæ vulgo dicuntur ab his imperata. Haftenus omnes
 Theologi consentiunt.

CÆTERVM quo pacto anima Christi potetiam habuerit ad huiusmodi
 mutationes miraculosas: non eodẽ modo omnes Theologi exponunt. Durã-
 dus putat animã Christi hanc potetiam habuisse per assistentiam diuinitatis:
 ita scilicet ut ille homo Christus vi diuina sibi assistente miracula ederet: quibus a-
 lioqui ea quæ hominibus tradebat, cõfirmaret. Nam cui conuenit docere ea
 quæ superant hominis captum, conueniat etiam necesse est & illa facere, quæ
 superant naturæ ordinem, quibus illius doctrinæ veritas testatissima efficia-
 tur: at prius illud conueniebat hominẽ Christo, ceu primo & vniuersali do-
 ctori religionis Christianæ: & hoc etiam posterius vt conueniret oportuit:
 non per potetiam naturalem siue supernaturalem, in illa anima formaliter
 inhaerentem: igitur per potetiam diuinitatis assistentem.

Durã. 3.
d. 14. q. 5

D. Thomas asserit animam Christi habuisse vim efficiendi miracula instru-
 mentariè, siue actione diuinitatis propria participata. Hoc vero vt intelliga-
 tur melius, notandum est de sententia eiusdem Thomæ. 3. p. q. 19. ar. 1. in cor-
 pore, item in responsione ad secundũ, rem illam quæ est instrumentum posse
 spectari duobus modis, vno modo quatenus est res quædam, constans pro-
 pria natura & forma: altero modo quatenus adhibetur ab efficiente, ad effi-
 ciendum id, quod est ipsi ad efficiendũ propositũ. Ac priori modo actio illius
 distinguitur ab actione primarij efficientis: vt quæ sit consequens propriæ for-
 mæ, ceu incisio dolabri: neq; habet rationem instrumenti. Posteriori vero mo-
 do rationem obtinet instrumenti, ipsiusq; actio instrumentaria non est diuer-
 sa ab actione primarij efficientis: sed omnino eadẽ. Namq; res illa quatenus
 adhibetur ad efficiendũ id, quod est primario efficienti propositũ: ceu effectio
 scamni, particeps redditur actionis, & effectio primarij efficientis. Ita fit
 vt effectio scamni sit ab efficiente primario effectiue & principaliter, à dolabro
 vero effectiue instrumentariè.

Tho. 3. p.
q. 13. ar. 2.

QVIA vero dolabrum ex illo motu ac vsu artificis, consequitur cum ra-

tionem instrumenti, tum vim & efficacitatē quādam relatione ad effectum principalem: hinc efficitur, ut vis instrumentaria & efficacia, cōsistat in illo motu, sitq; media interiecta inter vim efficientis primarij, & ipsum effectū primarium. Quoniam vero motus est in rebus fluentibus, hinc cōsequitur, ut vis instrumentaria non sit vis permanēs: sed fluens potius.

I L L V D præterea hinc intelligitur, motum illum siue vsum instrumenti, per propriam actionem instrumenti, ceu sectionem: deferre vim & efficacitatem efficiētis primarij ad effectum. Artifex siquidem lignū secando, scamnum fabricatur, vnde & motus ille artificis, quo agitatur instrumentū ad efficiendum id, quod est artis propriū, dicitur motus virtuosus. Quocirca motus instrumenti non cooperarius arti, dicitur motus simpliciter, non tamen motus instrumentarius, aut virtuosus.

C V M igitur Deus Optimus & Maximus, qui sola vi sua potest efficere miracula, creaturam aliquam adsumit, ceu instrumentū ad effectum miraculi, ipso vsum seu applicatione creaturæ, vim quandam illi donat effectiuam, & instrumentariam ad efficiendum miraculum, estq; proinde actio creaturæ siue interior veluti mentis in Deum sublatio, siue exterior, ceu locutio: aut contactio, delatrix diuini imperij: & executrix diuinæ voluntatis. Quia vero illa actio creaturæ, siue interior, siue exterior, antecedit opus miraculosum: proinde dicitur operatio dispositiua: siue præparatiua. Notanter autem diximus, quando Deus assumit creaturam ceu instrumentum ad edendum miraculum: namq; viri sancti ac pij bifariam edunt miracula, vno modo prece ac supplicatione, & ante actæ vitæ merito, ac hoc modo dicuntur efficere miracula impetrando. Nā Deus solus efficit miraculum, antecedente tamen viri pij prece ac supplicatione: ceu causa sine qua nō.

A L T E R O modo viri sancti efficiunt miracula, ceu instrumenta exequentia actione propria siue interiori, siue exteriori diuinum imperium: ac hoc modo sanctissimi viri dicuntur efficere miracula potestate quadā: ita scilicet ut viri sancti non solum sint intercessores: & bene de Deo meriti: verum etiam coeffectores miraculi. Ac hoc posteriori modo inerat in anima Christi vis quædam ad efficiendum miracula, vis inquam instrumentaria, cum .s. diuinum Verbum actione animi Christi, siue interna, siue externa vteretur, ceu diuini imperij delatrice.

H I N C iam patet explicatio illius argumenti, quo vis hæc instrumentaria animæ Christi refutari consuevit. Namq; instrumentū efficit aliquid, quod ipsum per modum dispositionis valet ad effectū efficiētis primarij: at Christi

homi-

hominis actio, nihil huiusmodi efficiebat. Quid enim effecit vox Christi ad Lazari excitationē? aut manus contactio ad cæci illuminationē? Data propositione, negatur assumptio. Nā actio Christi erat delatrix diuini imperij ad rem illam, in qua alioqui erat efficiendum miraculum.

HINC etiam illud intelligitur, quo pacto in Sacramento insit vis quædā effectrix gratiæ. Est siquidē vis illa instrumentaria consistens in illo motu siue vsu sacrae rei, quam Deus adhibet ad sanctificandam creaturam. Estq; actio creaturæ delatrix diuini imperij, ceu ablutio aquæ in baptismo. Etenim Deus vtitur ablutione illa visibili & externa, ad effectū inuisilem, & internum. s. infusionem gratiæ: per quā sanctificatur creatura.

STATVATVR igitur iam quarta cōclusio in hunc modū. Anima Christi per potentiam diuinitatis sibi assistentem, iuxta Durandi sententiā, vel vi, & efficacitate instrumentaria, de sententia D. Thomæ, quæ nobis magis probatur, edebat miracula: illa autē vis cōsistebat in actione humana Christi seruiente Deo instrumentarie, ad effectiōnē miraculi.

QVOD vero attinet ad effectiōnem ex nihilo, ponitur quinta assertio.

ANIMA Christi, etiam qua instrumentum Verbi, non potuit quippiam ex nihilo creare, quod ipsum ita ostenditur. Necessē est actionem propriam rei quæ est instrumentum, antecedere effectum primarium, ita scilicet vt prius natura attingat id quod est propositum, quam operatio participata, at nullam huiusmodi actionē potest instrumentum exequi in re creāda, cum nihil sit, non igitur creatura potest instrumentariē creare. Adde, quia instrumentum vim & efficaciam agentis perfert ad id quod est propositum: iam vero nulla vis deferri ad nihil potest.

NEQVE est quod nobis obiiciatur gratiæ infusio, quæ instrumentariē attingitur ab humana natura Christi. Namq; infusio gratiæ non est creatio, siquidem amissio, siue deperditio ipsius non sit annihilatio.

DVRANDO tamen visum est, animā Christi per potentiā diuinitatis sibi assistentem potuisse creare, ceterū illam actionē non fuisse necessariā ad testificandā diuinitatē: siquidē minus apertū foret, vtrum ex nihilo, an ex aliquo res illa fuisset effecta. Hęc tamen sententia superiori assertione refellitur, hoc ipsum tamen. 2. collectaneorum accuratius excutitur & expenditur.

SEXTA assertio. Quod attinet ad immutationem proprii corporis, anima Christi eandem plane habuit immutandi corporis facultatem: quā ceteræ animæ habent. Ostenditur. Anima Christi eadem cum cæteris specie cōtinetur, naturales igitur facultates ipsius eadē cū cæteris specie continebatur.